چرا جهاد اقتصادی؟

مریم حایک

بسم الله الرحمن الرحیم

چرا جهاد اقتصادی؟

نویسنده:

مریم حایک

ناشر چاپی:

مرکز پژوهشهای اسلامی صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

چرا جهاد اقتصادی؟

مشخصات کتاب

عنوان و نام پدیدآورنده:چرا جهاد اقتصادی؟

نویسنده: مریم حایک

کد:۱۷۶۰

تهیه کننده:مرکز پژوهشهای اسلامی صدا و سیما

ص: ۱

اشاره

دیباچه

دیباچه

مقـام معظم رهبری بـا نام گـذاری سال ۱۳۹۰ بـه سـال «جهـاد اقتصـادی» نقشه راهی را تنظیم کرده است تـا جـامعه برای تحقق اهداف سـند چشم انداز ۲۰ ساله زمینه سازی کنـد. تحقق اهـداف سـند چشم انـداز نیازمنـد سال ها مبارزه مقدس و نفس گیر فعالان حوزه اقتصاد و یکایک افراد جامعه است. اگر قرار است دهه آینده برای مردم ما، دهه پیشرفت و عدالت باشد، به عنوان مقـدمه واجب، چـاره ای جز بـازنگری در اقتصـاد کشور و بازسـازی آن بر اسـاس معنویت و آموزه هـای دینی نیست؛ چرا که کشور عقب مانده و رنجور از فقر و تبعیض هیچ گاه نمی تواند الگوی مقبولی برای جهان امروز معرفی کند. همچنین بر اساس قاعـده نفی سبیل که تمامی علمای شـیعه آن را به عنوان یکی از منابع فقهی تأییـد کرده انـد، اقتصاد نباید به گونه ای باشد که جامعه اسلامی را به بیگانگان وابسته و نیازمند کند و استقلال اقتصادی و در نتیجه، استقلال سیاسی آن را مخدوش سازد.

از این رو، جهادی همه جانبه در همه ابعاد مرتبط با اقتصاد لازم است تا ضـمن قطع هر نوع وابستگی به بیگانگان، الگویی تمام عیار منطبق با آموزه های اسلامی از ایران به تمام جهانیان عرضه گردد و هدف نهایی سند

چشم انداز در سال ۱۴۰۴ محقق شود.

بی شک، رسانه های جمعی در راستای تبیین اهداف سند چشم انداز و راه های دست یابی به این اهداف نقشی مهم خواهند داشت. در این میان، نقش و تأثیر رسانه صدا و سیما به واسطه دامنه وسیع مخاطبانش، بسیار ویژه و در خور توجه است. همین ویژگی، رسانه ملی را موظف می گرداند تا در راستای تحقق خواسته های مقام معظم رهبری در زمینه ضرورت جهاد اقتصادی، تمام ظرفیت و توان خود را به کار بندد.

پژوهش پیش رو، نوشته پژوهشگر گرامی، سرکار خانم مریم حایک می کوشد با ارائه اطلاعاتی در مورد اقتصاد اسلامی و مبانی آن، جایگاه جهاد و جلوه های آن را در اسلام، جهاد اقتصادی و سیاست های مقدماتی و الزامات، محورها و عوامل اجرای آن، برنامه سازان صدا و سیما را در گسترش فرهنگ جهاد اقتصادی یاری کند.

از تلاش ارزنده ایشان در این زمینه سپاس گزاریم و امید است این اثر مقبول طبع همکاران ما در رسانه ملی قرار گیرد.

و من الله التوفیق

اداره کل پژوهش

مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما

فصل اول:کلیات

اشاره

فصل اول:کلیات

زیر فصل ها

۱. طرح موضوع و اهمیت پژوهش

۲. مفهوم شناسی پژوهش

۳. هدف‌پژوهش

۴. پرسش‌های پژوهش

۵. روش‌پژوهش

۶. پیشینه پژوهش

۷. کاربرد رسانه‌ای پژوهش

۱. طرح موضوع و اهمیت پژوهش

۱. طرح موضوع و اهمیت پژوهش

پس از آنکه مقام معظم رهبری، سال ۱۳۹۰ را «سال جهاد اقتصادی» نامید، فعالیت‌های یک ساله کشور در سطوح خرد و کلان، فردی و اجتماعی در عرصه اقتصادی حرکتی جهادگونه به خود گرفت.

از آنجا که امریکا و هم پیمانانش با سیاست های اقتصادی خصمانه علیه ایران می کوشند تا در رشد، سازندگی و رفاه عمومی کشور اختلال ایجاد کنند، تنظیم حرکتی اقتصادی جهادگونه از سوی ملت ایران و مسئولان نظام برای رویارویی هوشمندانه و مقتدرانه با تحریم های اقتصادی ضروری می نماید. حرکتی که ویژگی آن، تلاش دوچندان و پیوسته مردم، خستگی ناپذیری، همراه با باوری ایثارگرانه در مسیر پیشرفت و اعتلای اقتصادی ایران اسلامی است.

در این پژوهش به تبیین اهمیت و ضرورت جهاد اقتصادی با توجه به سیاست‌ها و برنامه های نظام جمهوری اسلامی ایران و اوضاع بین المللی پرداخته می‌شود.

۲. مفهوم شناسی پژوهش

۲. مفهوم شناسی پژوهش

الف) اقتصاد

اقتصـاد از نظر روابـط طبیعی یعنی علم به قوانین طبیعت آن چنان که هست (علم اقتصاد نظری) و از نظر روابط اعتباری عبارت است از علم به روابط آن چنان که باید باشد.(۱)

ب) جهاد

جهـاد در لغت از ریشه «جَهـد» به معنای تلاش همراه با رنـج است.(۲) صاحب جواهر در تعریف اصـطلاحی جهاد می گویـد: «الجهاد بذل النفس و المال و الوسع فی اعلاء کلمه الاسـلام و اقامه شـعائر الایمان؛ جهاد، بذل جان و مال و توان در راه اعلای اسلام و برپا داشتن شعایر دین است».(۳)

ج) جهاد اقتصادی

مقابله جدّی، خسـتگی ناپذیر و ایثارگرانه مردم با دشمن در عرصه مسائل اقتصادی، با هدف رضای خداوند و اعتلای اسلام را جهاد اقتصادی می نامیم.

۳. هدف‌پژوهش

۳. هدف‌پژوهش

هدف پژوهش، «تبیین و بررسی اهمیت و ضرورت جهاد اقتصادی» است. راه‌های دست یابی به این هدف عبارتند از:

۱. بررسی جایگاه اقتصاد در اسلام؛

۲. بررسی جایگاه اقتصاد در قانون اساسی نظام جمهوری اسلامی ایران؛

۳. بررسی مفهوم جهاد در اسلام، فرهنگ جهادی و ویژگی‌های آن؛

۱- مرتضی مطهری، نظری به نظام اقتصادی اسلام، ص ۳۷.

۲- محمد رضایی، واژه‌های قرآن، ص ۲۹.

۳- امیر ملامحمدعلی، «مبانی فقهی عملیات استشهادی»، در: http://esteshhadi.parsiblog.com.

۴. بررسی جلوه‌های فرهنگ جهادی در عصر حاضر؛

۵. تبیین و بررسی ضرورت جهاد اقتصادی؛

۶. تبیین و بررسی الزامات جهاد اقتصادی؛

۷. بررسی ارتباط جهاد اقتصادی با سیاست‌های راهبردی سال‌های گذشته؛

۸. بررسی رسالت صدا و سیما در عرصه جهاد اقتصادی.

۴. پرسش‌های پژوهش

۴. پرسش‌های پژوهش

الف) پرسش اصلی

اهمیت و ضرورت جهاد اقتصادی چیست؟

ب) پرسش های فرعی

۱. اقتصاد در اسلام چه جایگاهی دارد؟

۲. جایگاه اقتصاد در قانون اساسی نظام جمهوری اسلامی ایران چیست؟

۳. مفهوم جهاد در اسلام چیست و فرهنگ جهادی چه ویژگی‌های دارد؟

۴. جلوه‌های فرهنگ جهادی در عصر حاضر چیست؟

۵. ضرورت جهاد اقتصادی چیست؟

۶. الزامات جهاد اقتصادی چیست؟

۷. ارتباط جهاد اقتصادی با سیاست‌های راهبردی سال‌های گذشته چیست؟

۸. رسالت رسانه ملی صدا و سیما در عرصه جهاد اقتصادی چیست؟

۵. روش‌پژوهش

۵. روش‌پژوهش

هدف این پژوهش، بررسی و تبیین اهمیت و ضرورت جهاد اقتصادی است. ازاین رو، روش تحقیق متناسب با هدف پژوهش، ترکیبی از روش اسنادی و تحلیلی ـ تبیینی است.

۶. پیشینه پژوهش

۶. پیشینه پژوهش

بـا توجه به اهمیت موضوعـات جهـاد و اقتصـاد در اسـلام، در مورد این موضوعات، پژوهش های متعـدد و کتاب ها و مقالات زیادی منتشـر شده است. با نام گذاری سال ۱۳۹۰ به نام سال «جهاد اقتصادی»، مراکز تحقیقاتی و پژوهشـگران متعددی در این زمینه شروع به تحقیق کردند که نتایج برخی از این تحقیقات، چاپ شده است.

نخستین کتـاب در این زمینه، با عنوان «جهاد اقتصادی» در مـدت زمان کوتاهی پس از نام گـذاری سال، به کوشـش جمعی از نویسـندگان گروه مطالعـاتی مؤسـسه قرآنی «نـدای ملکـوت» تهیه و هم زمـان بـا فرا رسـیدن ۱۲ فروردین مـاه؛ روز جمهـوری اسلامی منتشر شد.

فصل اول این کتاب به تشـریح سخنان حضرت آیت الله خامنه ای، رهبر معظم انقلاب اختصاص یافته است. این کتاب در فصل دوم به اقتصـاد در اسـلام و اهمیت جهـاد اقتصـادی از منظر اسـلام پرداخته و فصل سوم شامل موضوعاتی درباره اهمیت کار و تلاش و تولید و توزیع است. فصل چهارم این کتاب به عوامل پیشـرفت فعالیت های اقتصادی از منظر اسلام و فصل پنجم نیز به موانع پیشـرفت اقتصادی از منظر اسـلام اختصاص دارد و در فصل شـشم، حضـرت علی علیه السـلام به عنوان مجاهـد نمونه در عرصه اقتصادی معرفی شده است.

با توجه به اینکه بخش عمـده ای از محتوای کتاب به تشـریح مباحث اقتصادی از منظر اسـلام اختصاص دارد، به نظر می رسـد چنانچه در بخشـی، ویژگی های فعالیت های جهادی نیز مطرح می شـد و سـپس مفهوم جهاد اقتصادی با بهره گیری از مباحث «اقتصـاد» و «جهـاد» در اسـلام تشـریح می گردیـد، به درک بهتر مفهوم جهـاد اقتصادی کمک می کرد. همچنین تاکنون مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما مجموعه ای ویژه سال جهاد اقتصادی

منتشـر کرده که به مبـانی، الزامـات و موانع؛ اهـداف و چشم انـداز؛ نتایـج و دسـتاوردها و همچنین دیـدگاه هـای حضـرت امام خمینی رحمه الله و مقام معظم رهبری درباره موضوع جهاد اقتصادی پرداخته است.

آنچه پژوهش حاضـر را از دیگر پژوهش های انجام شـده متمایز می سازد، بیان اهمیت و ضـرورت جهاد اقتصادی از زاویه ای متفاوت با دیگر دیـدگاه های مطرح شده است. تلاش شده است نخست با بیان اهمیت مباحث اقتصادی در اسـلام و دیدگاهی که اسـلام نسبت به اقتصاد دارد، از یک سو و طرح اهمیت جهاد در اسلام، ویژگی های آن و تفاوت های یک فعالیت جهادی با دیگر فعالیت ها از دیگر سو، اهمیت مفهوم جهاد اقتصادی با استناد به تعالیم اسلامی تشریح شود.

معرفی جهاد سازندگی، دفاع مقدس و نهضت تولید علم به عنوان سابقه ای از فعالیت های جهادی مردم مسلمان ایران در طول سال های حاکمیت نظام جمهوری اسـلامی و تشریح چگونگی انجام این فعالیت های جهادی، دیگر وجه متمایز این پژوهش با پژوهش های انجام شده در این زمینه است که در هیچ یک از منابع موجود به آنها پرداخته نشده است.

۷. کاربرد رسانه‌ای پژوهش

۷. کاربرد رسانه‌ای پژوهش

یکی از مفـاهیم مطرح در بحث جهـاد، حضور و نقش مردم است. برانگیختن روحیه جهـادی مردم در حوزه مسائـل اقتصـادی، اطلاع رسانی به مردم در زمینه اقتصادی و توان مندسازی آنان برای مشارکت مسـتقیم در اقتصاد به وسیله رسانه، فراهم آوردن الزامات جهاد اقتصادی و به طور کلی، برنامه‌ریزی رسانه برای ایفای نقش جهادی خود، نیازمند داشتن شناخت مناسب و کامل از موضوع جهاد اقتصادی و مفاهیم مرتبط با آن است.

این پژوهش با بررسی و تشریح اهمیت اقتصاد و جهاد در اسلام و سپس ضرورت جهاد اقتصادی در شرایط کنونی می‌کوشد با ارائه اطلاعاتی به برنامه‌سازان درباره موضوع سال، جایگاه و رسالت صدا و سیما را در عرصه جهاد اقتصادی بررسی کند.

فصل دوم:اقتص_اد

اشاره

فصل دوم:اقتص_اد

زیر فصل ها

۱. مبانی فلسفی نظام اقتصادی اسلام

۲. جایگاه اقتصاد در اسلام

۳. جایگاه اقتصاد در قانون اساسی نظام جمهوری اسلامی ایران

۱. مبانی فلسفی نظام اقتصادی اسلام

اشاره

۱. مبانی فلسفی نظام اقتصادی اسلام

زیر فصل ها

الف) خداشناسی

ب) انسان‌شناسی

الف) خداشناسی

الف) خداشناسی

مهم ترین مبنای فلسفی نظام اقتصادی اسلام، توحید و اعتقاد به یگانگی خداوند سبحان در بعد خالقیت و ربوبیت است. خداوند نه تنها یگانه آفریننده، بلکه یگانه پرورش دهنده و مربی عالم هستی است. به این معنا که در همه مراحل تحقق یک عمل؛ یعنی خداوند در مرحله خلق، تدبیر و پرورش، تنها فاعل مستقل است و فاعلیتی همیشگی و پایان ناپذیر دارد.

این نگاه در مقابل نظام فلسفی و اقتصادی سرمایه‌داری قرار دارد. این نظام بر این باور است که خداوند پس از اینکه نظام طبیعت را به طور احسن آفرید، آن را به حال خویش رها کرد. در نظام اقتصادی سرمایه‌داری، انسان در مجموعه جهان هستی در مقام تنها صاحب قوه عقل باید قانون مندی‌های موجود در طبیعت را که در واقع، منطقی‌ترین، عقلانی‌ترین و بهترین قوانین

و در راستای خیر و صلاح او هستند، کشف کند. بنابراین، قوانین طبیعی بر رفتار آدمی حاکمند. در این نظام اقتصادی، اساسی‌ترین قانون موجود این

است که «هر فرد، راهی را که برایش سودمند است، خود به خود می‌یابد و به طور طبیعی ــ بی آنکه به قوه قهریه نیاز باشد ــ می پیماید».

قرآن کریم در سوره انعام با اشاره به عقیده یهودیان که خدا را معمار بازنشسته و ناتوان از تصرف در عالم می دانستند، نگاه فلسفی نظام اقتصاد سرمایه‌داری را رد می کند و می‌فرماید:

و یهود گفتند دست خدا بسته است و دیگر نمی تواند در خلقت تغییری بدهد. به واسطه این گفتار، دست آنها بسته شد و به لعن خدا گرفتار شدند، بلکه دو دست خدا گشاده است و هرگونه بخواهد، انفاق می کند. (انعام: ۶۴)

دخالت خداوند در جریان هستی، نه به معنای سلب آزادی و اختیار از انسان، بلکه در راستای هدایت و تکامل او تعریف می‌شود. انسان، موجودی صاحب اراده و اختیار است و باید او را موجودی دو بعدی دانست. خداوند به انسان، علم، قدرت و آزادی داده است تا یکی از دو راه هدایت و گمراهی را برگزینند.

در کنار آزادی اعطا شده، خداوند برای تکامل و هدایت انسان، قوانین و احکام و مقرراتی را در قالب دین به وسیله پیامبران وضع کرد تا بتواند به هدف غایی خلقت برسد که همان مقام عبودیت و قرب الهی است. بنابراین، نمی توان تنها به کشف قانون مندی‌های طبیعت و کفایت عقل در شناخت سعادت و شقاوت انسان و درک همه قانون مندی‌های حاکم بر جامعه انسانی بسنده کرد و دست انسان را از دامن وحی و ارشاد الهی کوتاه کرد.(۱)

ب) انسان‌شناسی

ب) انسان‌شناسی

در چارچوب آموزه‌های دینی اسلام، انسان، جانشین خداوند در زمین است. خداوند، طبیعت را با تمام امکاناتش به صورت امانت در اختیار انسان قرار

۱- مجید نوریان، الگوی مصرف در اسلام و غرب، صص ۱۹ ــ ۳۵.

داده است تـا در آن آبـادانی کنـد و البته بقـای خویش را نیز در آن بیابـد. خداونـد در آیه ۷۲ سوره احزاب به موقعیت ممتـاز انسان و رسالت عظیم الهی که انسان بر عهده دارد، اشاره می‌فرماید:

ما امانت]الهی و بار تکلیف[را بر آسمان‌ها و زمین و کوه‌ها عرضه کردیم. پس از برداشتن آن سر باز زدند و از آن هراسناک شدند و انسان آن را برداشت. به راستی، او ستمگری نادان بود.

از این آیه به موقعیت ممتاز انسان می‌توان پی برد. اگر انسان به ارزش های وجودی خود پی ببرد، می‌تواند حامل رسالت عظیم الهی باشـد. روشن است که انسـانی بـا این ویژگی‌هـا، غایت و هـدف خود را در دنیای ظاهری و مادی محـدود نمی‌کنـد و در رفتارهای خود به سعادت دنیوی و اخروی‌اش می اندیشد.

در همین راستا، خاستگاه و انگیزه فعالیت‌های انسان مسلمان در حوزه مسائل اقتصادی، ارضای نیازهای واقعی و ضروری است، نه خواسته‌های کاذب و غیرواقعی. نیاز آن است که ابعاد وجودی انسان اقتضا کند، ولی خواسته آن است که انسان می‌خواهد، هرچند برای ابعاد وجودی او هیچ سودی نداشته باشد. بنابراین، دایره خواسته‌ها بسیار وسیع‌تر از نیازهاست.

بر اساس آموزه‌های اسـلامی، نیاز انسان ناشـی از ضعف و کمبود اوست. در این بستر، انسان، نه تنها نیاز خویش را در مادیات نمی بینـد، بلکه برای نیازهای مادی و معنوی خود، اولویت بنـدی در نظر می گیرد. او خود را در نیاز دنیوی محصور نمی‌کند، بلکه با تمایز قایل شـدن بین نیازهای قابل انـدازه‌گیری که به وسـیله کالاها و خدمات ارضا می‌شود و نیازهای دیگری همچون عشق و کمـال خواهی، آنهـا را در اولویت بنـدی در نظر می گیرد. انسان مسـلمان برای رسـیدن به هـدف غایی حیات خود که همان مقام قرب الهی است، کالا و

خدماتی را می خواهد که او را در حرکت به سوی هدف خویش یاری رساند. به عبارت دیگر، انسان در مسیر خود به سوی کمال باید با تقاضای کالا و خدمات، نیازهای طبیعی، نباتی، حیوانی و انسانی خویش را برطرف کند.

نکته دیگر آنکه در جهان بینی اسلامی، هم زمان به فرد و جامعه توجه شده است. فردگرایی در اسلام به معنای رایج در غرب، جایگاهی ندارد. فرد در اسلام با حفظ همه حقوق فردی، با جامعه نیز بیگانه نیست. بین افراد امت اسلامی پیوند عمیقی وجود دارد و انسان‌ها همچون اعضای یک پیکر، از یک گوهر وجودی مشترک آفریده شده‌اند و در تعامل فطری با هم زندگی می کنند.

خداوند در آیه های متعددی از قرآن کریم، مسلمانان را به انفاق و کمک به یکدیگر تشویق می کند. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نیز در روایتی، انسان بی اعتنا به امور مسلمانان را از دایره مسلمانی بیرون می‌داند و می‌فرماید: «هرکس صبح کند و به امور مسلمانان اهتمام نورزد، مسلمان نیست».(۱)

بنابراین، در چارچوب نگرش اسلامی، انگیزه رفتار مصرفی انسان‌ها را تنها تعقیب نفع شخصی نمی‌توان تلقی کرد. عوامل گوناگونی بر رفتار انسان‌ها اثر می گذارند. انسان مسلمان افزون بر انگیزه‌هایی همچون نوع دوستی و ایثار به پاداش اخروی نیز می اندیشد.

حضرت علی علیه السلام ، جامعه دنیاپرست را به حیوان زبان بسته‌ای تشبیه می کند که برای پروار کردن، علوفه‌اش می‌دهند و خود نمی‌داند چه سرنوشتی در انتظار اوست. این حیوان، روزی خود را تمام روزگار می‌انگارد و زندگی خویش را در شکم سیری می داند. در نگاه امام علی علیه السلام ، خوردن برای خوردن و لذت بردن و اصالت بخشیدن به شهوت شکم و لذت نفسانی، نه در شأن انسان، که فراخور طبیعت چارپایان است.

۱- محمد بن یعقوب کلینی، اصول کافی، ج۲، ص۱۶۳.

باید دانست توجه به منافع شخصی و پی‌جویی آن به صورت هدفی واسطه‌ای، در صورتی که در راستای اهداف والای انسانی باشد، پسندیده و پذیرفتنی است. در آیات فراوانی از قرآن کریم(۱) و روایات نیز بر پی گیری منافع شخصی و دنیوی تأکید شده است. از سوی دیگر، رسیدگی به امور معیشتی دیگران و انفاق در راه خدا را از صفات متقین برشمرده و پاداش زیادی برای آن منظور شده است.

تولید در نظام اسلامی بر اساس خواسته مصرف کننده نیست. بلکه در تولید، مصالح و نیازمندی های جامعه و فرد در نظر گرفته می شود. قرآن کریم در این باره می‌فرماید:

بسا چیزی را خوش نمی‌دارید و آن برای شما خوب است و بسا چیزی را دوست می‌دارید و آن برای شما بد است و خدا می‌داند و شما نمی دانید. (بقره: ۲۱۶)

در نظام اقتصاد سرمایه‌داری، انسان، ملاک خوبی ها و بدی ها، ارزش‌ها و ضد ارزش‌ها و به طور کلی، محور هستی است و خدا در حاشیه صحنه زندگی انسان قرار دارد. این نگاه، انسان را محصولی از طبیعت می‌داند که وجودش به هیچ غایتی نیاز ندارد و اهداف مهم و نهایی حیات را اگر وجود داشته باشد، باید در وجود خود انسان یافت. انسان از آن جهت که خود، وجودی مستقل و منفرد است، اصالت دارد، نه به دلیل ارتباط و نسبتی که با دیگر انسان‌ها دارد.

فردگرایی در این نظام شامل سه گونه است: فردگرایی ذره‌ای، فردگرایی ملکی و فردگرایی اخلاقی. در فردگرایی ذره‌ای این باور غالب است که فرد، واقعیتی اساسی‌تر از جامعه است و تنها به منافع شخصی می اندیشد.

۱- قصص: ۷۳؛ نحل: ۱۴؛ اسراء: ۱۲ و... .

فردگرایی ملکی، زندگی را دارایی خود فرد می داند و خداوند، جامعه یا دولت در این زندگی نقشی ندارند. پس انسان می تواند در زندگی خود هر گونه که مایل است، رفتار کند.

در فردگرایی اخلاقی، هر عملی که انسان از آن لذت می‌برد، خوب و خیر است و جز این، بد و شر. بر این اساس، چهار اصل مطرح می شود:

۱.خوشی و لذت فردی باید غایت عمل هر انسانی باشد. هر فعالیت اقتصادی و به طور کلی، هر رفتار انسان برای رسیدن به یک لذت و فایده و دوری از یک رنج است.

۲. هرکس به خویشتن می‌اندیشد و همه چیز را برای خودش می‌خواهد. تمام رفتارها و کردارهای انسان ناشی از خودخواهی اوست و کارهای عام المنفعه و انگیزه‌های نوع دوستی و هم دردی، پنداری ظاهری و تهی از واقعیت است.

۳. منظور از پی گیری منافع، ارضای خواسته‌هاست، نه فقط تأمین نیازها. خواسته‌های مصرف کننده فقط به خواسته‌های جسمانی محدود می‌شود و خواسته‌های معنوی مورد نظر نیست.

۴. انسان برای رسیدن به بیشترین فایده و لذت باید تابع رفتار عقلانی باشد. رفتار عقلانی، رفتاری است که منافع شخصی انسان و در نتیجه، مطلوبیت مصرف کننده را هر چه بیشتر تأمین کند.

توماس هابز، فیلسوف انگلیسی، به زنجیر کشیده شدن قوه عقل انسان در دایره لذت ها و شهوت ها را «عقلانیت ابزاری» می‌نامد و آن را چنین توضیح می‌دهد:

جز ملاحظه منافع شخصی، چیز دیگری نمی‌تواند انگیزه رفتار آدمی باشد و حتی اگر عقل و منطق، کوته بینی او را در این اعمال

رقابت آمیز به وی بنمایاند و حتی اگر آدمی درک کند که بهترین راه تأمین منافع شخصی او همکاری و تعاون با هم نوعانش است، باز هم برای او فایده‌ای نخواهد داشت؛ زیرا عقل انسان در نهایت، بنده و خدمت گزار شهوات اوست و چون آدمی متکی بر شهوات است، تنها وظیفه‌اش این است که به وسیله جست وجوی عواملی که می‌توانند شهوات را ارضا کنند، در خدمت انسان قرار گیرد.(۱)

۲. جایگاه اقتصاد در اسلام

اشاره

۲. جایگاه اقتصاد در اسلام

زیر فصل ها

الف) ثروت در اسلام

ب) اقتصاد سالم، پیش شرط اجتماع سالم

ج) پیوند اسلام با اقتصاد

الف) ثروت در اسلام

الف) ثروت در اسلام

نخستین گام در بررسی نظام اقتصادی اسلام، فهمیدن نظر اسلام درباره ثروت و مال است. از نظر قرآن، اقتصاد و ثروت مایه قوام جامعه است(۲) و امور اقتصادی و معیشتی مردم جایگاهی مهمی در حد مسائل اعتقادی و عبادی دارد.(۳) بر این اساس، شخص، جامعه و دولت باید در مسیر اقتصاد سازنده و مثبت حرکت کنند تا فرصت های برابر برای همگان جهت دست یابی به همه ابزارهای رشد و تکامل فراهم آید.(۴)

به عبارتی، در اسلام، نه تنها تولید، مبادله و مصرف مال و ثروت تحقیر نشده است، بلکه تأکید و توصیه شده و برای آنها شرایط و موازینی مقرر گشته است. از نظر اسلام، ثروت هرگز دورافکندنی نیست، بلکه دور افکندنش (اسراف، تبذیر، تضییع مال)، حرام قطعی است. در توضیح این بحث باید گفت که اسلام با هدف قرار گرفتن ثروت، مخالف است. به عبارت دیگر، اسلام با دو شکل استفاده از پول و ثروت، مخالف است:

۱- کل مبحث انسان شناسی، خلاصه‌ای از بخش انسان‌شناسی برگرفته از: الگوی مصرف در اسلام و غرب است.

۲- نساء: ۵.

۳- بقره: ۳، ۳۱، ۴۳، ۸۳، ۱۷۷و ۲۷۷.

۴- پایگاه اینترنتی وزارت امور اقتصادی و دارایی: www. es.mefa.ir.

۱. پول پرستی و اینکه انسان، برده پول باشد و پول را به خاطر خود پول و برای ذخیره کردن و اندوختن بخواهد که نام این حالت، حرص و آزمندی است. در آیه ۳۴ سوره توبه می خوانیم: «الّذینَ یَکْنِزُونَ الذّهَبَ وَ الْفِضّهَ وَ لا یُنْفِقُونَها فی سَبیلِ اللّهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذابٍ أَلیمٍ».

۲. پول را فقط برای پر کردن شکم و برای عیاشی و بی کاری و ولگردی بخواهد که نام آن شهوت رانی است.

بنابراین، اسلام، پول و ثروت را محکوم نمی کند، بلکه پول پرستی و شهوت رانی را ناپسند می داند؛ زیرا:

الف) به تولید ثروت با بهره گیری از کشاورزی، دام داری، صنعت و نظیر آن سفارش می کند.

ب) به مبادله ثروت یعنی تجارت و داد و ستد توصیه می کند.

ج) مصرف در حدّ برآوردن نیازهای فردی و خالی از هر نوع تجمل و اسراف را می ستاید.

د) مقررات سخت قضایی و جزایی برای حیف و میل ها، سرقت ها و خیانت ها در نظر گرفته است.

ه) دفاع از مال را در حکم جهاد و کشته شدن در این راه را شهادت دانسته است: «المقتول دون اهله و ماله».

خداوند در قرآن کریم، ثروت را آشکارا «خیر» می نامد: «کُتِبَ عَلَیْکُمْ إِذا حَضَرَ أَحَدَکُمُ الْمَوْتُ إِنْ تَرَکَ خَیْرًا الْوَصِیّهُ فَلِلْوالِدَیْنِ وَ الْأَقْرَبینَ». (بقره: ۱۸۰)(۱)

ب) اقتصاد سالم، پیش شرط اجتماع سالم

ب) اقتصاد سالم، پیش شرط اجتماع سالم

باید گفت سلامت اجتماع در گرو سلامت اقتصاد است. اقتصاد سالم یعنی اقتصاد قائم به ذات و بی کاستی. از نظر اسلام، تأمین هدف های اسلامی بدون

۱- مرتضی مطهری، نظری به نظام اقتصادی اسلام، صص ۱۷ _ ۲۰ .

اقتصاد سالم، ناممکن است. اسلام با تسلط غیرمسلمان بر مسلمان، مخالف است. پس ملت مسلمان نباید در اقتصاد، نیازمند غیرمسلمان باشد؛ زیرا نیازمندی، اسارت و بردگی به همراه دارد، هر چند نامی از بردگی در میان نباشد. علی علیه السلام می فرماید:

إحتَجْ اِلَی مَنْ شِئتَ تَکُنْ أسیرَه، اِسْتَغنِ عَمَّنْ شِئتَ تَکُن نَظیرَه، أحسِنْ اِلَی مَنْ شِئتَ تَکُن أَمِیرَه.(۱)

محتاج هر که شوی، اسیر او خواهی بود. از هر که بی نیاز گردی، با او برابر خواهی شد و به هر که نیکی و احسان کنی، فرمانروای او خواهی شد.

برخورد معتدل اسلام با مسئله اقتصاد زمانی بیشتر خود را نشان می‌دهد که دو روش افراطی و تفریطی در برخورد با اقتصاد به چشم می خورد. یک روش اساساً ارزش سلامت اقتصادی را درک نمی کند و طرف دار فقر است و دیگری که به ارزش اقتصاد پی برده است، می پندارد هر چیزی که تقاضایش وجود داشت و پول ساز بود، باید عرضه شود. به عبارتی، تقاضا علت تامه جواز عرضه است، حتی اگر جامعه را به تباهی بکشاند.

در میانه این دو روش نامعتدل، اسلام معتقد است منبع درآمد نباید خواسته های مردم باشد، بلکه مصالح عمومی، تعیین کننده منبع درآمد است. پس اسلام همان طور که طرفدار ازدیاد ثروت است و ثروت را وسیله تأمین هدف های عالی خود می داند، راه درآمد ثروت را مصلحت عمومی می شمارد.

در مجموع می‌توان گفت اسلام، طرف دار تقویت بنیه اقتصادی است، ولی نه به عنوان اینکه اقتصاد، خود هدف است یا تنها هدف است، بلکه بر این باور

۱- تمیمی آمدی، غررالحکم و دررالکلم، ج۲، ص ۵۸۴.

است که تحقق هدف های اسلامی بدون اقتصاد سالم و نیروی مستقل اقتصادی امکان پذیر نیست. اسلام، اقتصاد را یک رکن از ارکان حیات اجتماعی می داند، ولی به دلیل اقتصاد به دیگر ارکان اجتماع، آسیب وارد نمی‌کند.(۱)

ج) پیوند اسلام با اقتصاد

ج) پیوند اسلام با اقتصاد

اقتصاد دو بخش نظری و برنامه‌ای دارد. در اقتصاد نظری یا به عبارتی، علم اقتصاد، روابط ضروری در جامعه کشف می شود. این بخش از اقتصاد، اصول و مبادی اولیه ای دارد، مانند قانون عرضه و تقاضا، قانون هایی که برای پول و تورم وجود دارد و نیز لوازم علّی و معلولی جریان ثروت. باید گفت کم و زیاد شدن تولید یا مصرف، آثار و عوارضی دارد، اما تفاوتی ندارد که شخص تابع چه کسی یا چه مسلکی باشد. مثلاً اگر در امور اقتصادی کشور از یک متخصص خارجی استفاده کنیم، تفاوتی ندارد؛ زیرا اقتصاد به این معنی صرفاً یک علم نظری است.

بخش دیگر اقتصاد، ناظر بر حقوق و وظایف اقتصادی در حوزه قوانین اجتماعی بشر است. از این منظر، اقتصاد، عملی است و اسلام در اقتصاد عملی، قوانین و مقرراتی دارد. در این بخش، اسلام با اقتصاد دو پیوند دارد: مستقیم و غیر مستقیم. پیوند مستقیم اسلام با اقتصاد از آن نظر است که مجموعه ای از مقررات اقتصادی درباره مالکیت، مبادلات، مالیات ها، حجرها، ارث، هبه ها و صدقات، وقف، مجازات های مالی یا مجازات هایی در زمینه ثروت دارد.

پیوند غیر مستقیم اسلام با اقتصاد از راه اخلاق است. برخی مذاهب دیگر نیز در این زمینه قواعدی دارند. اسلام، مردم را به امانت، عفت، عدالت،

۱- نظری به نظام اقتصادی اسلام، صص ۲۱ _ ۲۶.

احسـان، ایثـار، منع دزدی، منع خیـانت و منع رشوه سـتانی سـفارش می کنـد. همه این سـفارش هـای اخلاقی یا کاملاً در زمینه ثروت است یا قسمتی از قلمروی این مفاهیم را دربرمی گیرد.

در اسـلام تأکیـد بر آن است که تا حـدود مسائل اقتصادی روشن نشود، حدود عدالت، امامت، عفت، احسان و همچنین حدود دزدی، خیانت و رشوه روشن نمی شود.(۱)

۳. جایگاه اقتصاد در قانون اساسی نظام جمهوری اسلامی ایران

۳. جایگاه اقتصاد در قانون اساسی نظام جمهوری اسلامی ایران

پس از پیروزی انقلاب اسـلامی ایران، یکی از معضـلات نظام جمهوری اسـلامی، اقتصاد بیمار و وابسته بازمانده از نظام پهلوی بود. وابسـتگی اقتصاد کشور به ویژه در بخش‌های صنعت و کشاورزی از یک سو و تک محصولی بودن اقتصاد کشور و تکیه شدید به درآمدهای نفتی از سوی دیگر، شـرایط سـختی را برای اقتصاد کشور به وجود آورده بود. گام نخست نظام جمهوری اسـلامی برای حل معضل اقتصاد و پایه ریزی بنیادهای یک اقتصاد سالم بر اساس مبانی اقتصاد اسلامی در تدوین قانون اساسی نظام جدید تبلور یافت.

در اصـل چهـل و سوم قـانون اساسـی، در درجه نخست به مسـئله تـأمین نیازهـای حیـات مادی و معنوی همه افراد جامعه اشاره می‌شود. این مسئله کاملاً با نظریه توسعه درون زا و آرزوهای کهن مردم ایران هم خوانی دارد.

در این اصـل، تـأمین نیازهـای حیات مادی و معنوی، با تأمین اسـتقلال اقتصادی و تأمین شـرایط انسانی کار از نظر مـدت زمان کـار، شـدت کـار و میزان دست مزد پیونـد یـافته است. به عبـارتی، حقوق بگیران افزون بر کـار بایـد فرصت و توان جسـمی و فکری لازم را نیز برای «خودسازی معنوی، سیاسی

۱- نظری به نظام اقتصادی اسلام، صص ۱۶و۱۷.

و اجتماعی و شرکت فعال در رهبری کشور و افزایش مهارت و ابتکار» داشته باشند.

مخالفت با هرگونه اضرار به دیگری، انحصار، احتکار، ربا و اسراف و تبذیر در مواردی همچون مصرف، سرمایه‌گذاری، تولید، توزیع و خدمات، از دیگر موارد مطرح در اصل چهل و سوم قانون اساسی است.

«جلوگیری از سلطه اقتصادی بیگانه بر اقتصاد کشور» و «تأکید بر افزایش تولیدات کشاورزی، دامی و صنعتی که نیازهای عمومی را تأمین کند و کشور را به مرحله خودکفایی برساند و از وابستگی برهاند»، در همین اصل بیان شده است.

در اصل چهل و چهارم قانون اساسی با طراحی نظام اقتصادی کشور بر سه پایه بخش دولتی، تعاونی و خصوصی، بر اولویت و مسئول بودن بخش دولتی و ضرورت مکمّل بودن فعالیت بخش تعاونی و خصوصی با آن تاکید شده است. در توضیح بخش دولتی آمده است:

بخش دولتی شامل کلیه صنایع بزرگ، صنایع مادر، بازرگانی خارجی، معادن بزرگ، بانک داری، بیمه، تأمین نیرو، سدها و شبکه های بزرگ آب رسانی، رادیو و تلویزیون، پست و تلگراف و تلفن، هواپیمایی، کشتی رانی، راه و راه آهن و مانند اینهاست که به صورت مالکیت عمومی و در اختیار دولت است.

در اصل چهل و نهم قانون اساسی، دولت، موظف به مبارزه با برخی ریشه‌های نابرابری اقتصادی، اجتماعی و سیاسی شده است. بر این پایه، در موارد «ثروت‌های ناشی از ربا، غصب، رشوه، اختلاس، سرقت، قمار، سوء استفاده از موقوفات، سوء استفاده از مقاطعه‌کاری‌ها و معاملات دولتی، فروش زمین‌های موات و مباحات اصلی، دایر کردن اماکن فساد و سایر موارد...»، دولت به وسیله دستگاه قضایی دخالت می کند.(۱)

۱- قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران (مجموعه قوانین با آخرین اصلاحات)؛ ابراهیم رزاقی، آشنایی با اقتصاد ایران، صص۲۵ و ۲۶.

فصل سوم:جه_اد

اشاره

فصل سوم:جه_اد

زیر فصل ها

۱. جهاد در اسلام

۱. جهاد در اسلام

«جهـاد»، یکی از فروع دین اسـلام است و در قرآن کریم، کلمه جهاد و مشـتقات دیگر آن حـدود چهل بار به چشم می خورد. معنـای جهـاد در عرف قرآن، گسترده‌تر از «قتـال» است و در معـانی متفـاوت کوشـش و مبارزه در مقابله با دشـمن به کار رفته است.(۱)

واژه جهاد به صورت مستقل و بدون در نظر گرفتن هر نوع پسوند، دربردارنده چهار مفهوم است:

۱. تلاش مضاعف، حرکت مستمر و روند تصاعدی؛

۲. عملی هـدف منـد که در راه برپـا داشـتن دین بـا بـاوری ایثـارگرانه و اولویت وظیفه گرایی بر نتیجه گرایی و تنهـا با هـدف اعتلای اسلام و رضای خداوند انجام می‌شود.(۲)

۱- ابوالفضـل عزتی، «مقـایسه بین مفهـوم شـهادت در مسـیحیت و اسـلام»، مجله جهـاد در اسـلام، مهر و آبـان ۱۳۷۱، ش ۵۲، ص۱۶۳، در: http://www.hawzah.net.

۲- «جهاد اقتصادی رمز دست یابی به اهداف چشم انداز بیست ساله»، در: http://www.basironline.come.

۳. «فقط و فقط به عنوان دفاع مشروع است» و در مقابله با تهاجم ها و تجاوزهای دشمن انجام می‌شود.(۱)

۴. مبارزه‌ای که همه مردم در آن سهیم هستند.

درباره مفاهیم مطرح شده در زمینه جهاد، توجه به دو نکته ضروری است:

هدف مطرح در جهاد و شرایط وقوع جهاد. آنچه جهاد را از دیگر فعالیت‌ها و تلاش‌های خستگی‌ناپذیر در مقابله با دشمنان متمایز می‌سازد، هدف مطرح در آن یعنی کسب رضای خداوند و اعتلای دین اسلام است. بنابراین، چنانچه در جهاد، اهدافی غیر از رضای خداوند در نظر گرفته شود و خواست‌های پست دنیوی مطرح باشد، جهاد نخواهد بود.(۲) خداوند می فرماید: «کسانی که ایمان آورده‌اند، در راه خدا و کسانی که کفر ورزیده‌اند، در راه طاغوت پیکار می کنند». (نساء: ۷۹)

نکته دوم آن است که جهاد در اسلام به معنای چیزی نیست که در مسیحیت به جنگ مقدس(۳) یا جنگ برای تحمیل ایدئولوژی و دین یاد می شود؛ زیرا این موضوع در چارچوب ایدئولوژی اسلام جایی ندارد و با آزادی عقیده دینی که ویژگی اسلام است، هم خوان نیست. قرآن نیز آن را طرد می کند. آنچه اسلام درباره جهاد مطرح می کند، اساسا نه به عنوان تهاجم و تغلب و تسلط، بلکه به عنوان مبارزه با تهاجم و دفاع مشروع است.(۴)

از نظر اسلام، صلح و آرامش، طبیعت اصلی جوامع انسانی و جنگ، حالتی عارضی به شمار می رود. ازاین رو، در مقابل دشمن مهاجم، جنگ،

۱- مرتضی مطهری، جهاد، ص۴۴.

۲- ابوالاعلی مودودی، فلسفه جهاد در اسلام، ترجمه: محمود خضری، ص۲۰.

۳- Holy war.

۴- «مقایسه بین مفهوم شهادت در مسیحیت و اسلام»، ص۱۶۳.

حالتی اضطراری است و پس از تهاجم دشمن، ضرورت پیدا می کند و بعد از در هم شکستن دشمن دیگر ضرورت ندارد. قرآن کریم هم پایان جهاد را تا زمان رفع تهاجم دشمن می‌داند: «با نیروهای مهاجم پیکار کنید تا وقتی که فتنه و بلایی که دشمن بر سر شما ریخته است، از میان برود». (بقره: ۱۹۳)(۱)

درباره هدف و شرایط وقوع جهاد چنین بیان شده است: «وَ قاتِلُوا فی سَبیلِ اللّهِ الّذینَ یُقاتِلُونَکُمْ وَ لا تَعْتَدُوا إِنّ اللّهَ لا یُحِبّ الْمُعْتَدینَ؛ در راه خدا با کسانی بجنگید که به شما حمله نظامی می کنند و تجاوز نکنید؛ زیرا خدا، تجاوزکاران را دوست ندارد». (بقره: ۱۹۰)

در فرهنگ اسلامی، جهاد در دفاع نظامی منحصر نیست؛ زیرا جنگیدن برای استقرار عدل، حقیقت، حفظ امت اسلامی، دفاع از ناموس، مال و جان، دفاع از حکومت اسلامی و بسیاری جنگ های دیگر، جهاد شناخته می شوند.(۲) مقام معظم رهبری درباره «عدم انحصار جهاد به دفاع نظامی در اسلام» و «معنای جهاد» می‌فرماید:

معیار جهاد، شمشیر و میدان جنگ نیست. معیار جهاد همان چیزی است که امروز در زبان فارسی ما در کلمه «مبارزه» وجود دارد؛ فلانی آدم مبارزی است، فلانی آدم مبارزی نیست. نویسنده مبارز، نویسنده غیر مبارز، عالم مبارز، عالم غیر مبارز، دانشجوی مبارز و طلبه مبارز، دانشجوی غیر مبارز و طلبه غیر مبارز، جامعه مبارز و جامعه غیر مبارز، پس جهاد یعنی «مبارزه».

در مبارزه، دو چیز حتماً لازم است. یکی اینکه در آن، جدّ و جهد و تحرکی باشد. انسان در رخت خواب یا در پستوی خانه که نمی تواند مبارزه کند. در مبارزه باید جدّ و جهد وجود داشته باشد. اگر چه در

۱- نعمت‌الله صالحی نجف‌آبادی، جهاد در اسلام، ص۱۶.

۲- «مقایسه بین مفهوم شهادت در مسیحیت و اسلام»، ص۱۶۳.

صورت مبارزه با نفس هم میدان هایی دارد. اما حالا ـ مثال هایی که می زنیم، برای مبارزات اجتماعی و اینهاست. پس اول اینکه در آن، جدّ و جهد و تلاش و تحرک باشد. دوم اینکه در مقابلش، دشمنی باشد. مبارزه در آنجا که دشمن نیست، معنا ندارد. پس جهاد متقوم بر این دو رکن است. یکی اینکه در آن جدّ و جهد باشد. دیگر اینکه در مقابل دشمن باشد. اگر کسی علیه دوست جدّ و جهد کند، این جهاد نیست، بلکه فتنه و اخلال است.(۱)

بی شک، جامعه ای زنده و پویاست که روحیه جهاد در آن زنده باشد؛ زیرا جهاد، خواری را از مردم دور می سازد و آزادی و سرافرازی را برای آنان به ارمغان می‌آورد. تاریخ نشان می‌دهد جوامعی که مردم آن در جهاد، ضعیف بوده اند، همواره طعم تلخ ذلت و مصیبت را چشیده اند.(۲)

امیر مؤمنان، علی علیه السلام درباره اهمیت جهاد چنین می فرماید:

جهاد در راه خدا، دری است از درهای بهشت که خداوند آن را به روی خواص دوستان خود گشوده و لباس پرهیزکاری است و زره محکم حق تعالی و سپر قوی اوست. پس هرکه آن را ترک کند، خداوند، جامه خواری و ردای بلا و گرفتاری به او می‌پوشاند و بر اثر این حقارت و پستی، زبون و بیچاره می‌شود. چون خداوند رحمت خود را از دل او برداشته است، به بی‌خردی مبتلا ـ می گردد و به سبب نرفتن جهاد و اهمیت ندادن به این امر مهم از راه حق دور می شود و در راه باطل قدم می گذارد و به نکبت و بیچارگی گرفتار می آید و از عدل و انصاف محروم می‌شود.(۳)

۱- «جهاد و روحیه جهادی در کلام رهبر معظم انقلاب»، کانون جهادگران جهاد سازندگی: http://www.kanoonejahadgaran.ir.

۲- زهرا رضاییان، «در ساحل نهج البلاغه؛ ارزش‌ها و ضد ارزش‌ها در نهج البلاغه(۶)»، مجله گلبرگ، شهریور ۱۳۸۵، ش ۷۸.

۳- نهج البلاغه، خطبه ۲۷.

اهمیت جهاد و نقش سازنده آن در جامعه اسلامی سبب شده است دشمنان اسلام با هدف دور ساختن ذهن مسلمانان از مفهوم راستین جهاد، تصویری وارونه از سیمای جهاد به تصویر بکشند و سپس آن را حقیقت جهاد معرفی کنند.

تعریف آنان از جهاد عبارت است از: حمله ناگهانی به دیگران که انگیزه آن، کج‌اندیشی و وحشی گری است. مجاهدان، سواران پیش تازی هستند که با شمشیرهای آخته در حالی که شراره‌های خشم و تعصب از وجودشان زبانه می کشد، «الله‌اکبرگویان» پیش می تازند و نوید قتل و غارت می‌دهند، با این انتظار که به کافری برخورد کنند و او را در پذیرش یا رد اسلام مخیر سازند تا زنده بماند یا خونش ریخته شود.

در برابر ترسیم چنین تصویر تک بعدی و غیر انسانی از جهاد و جهادگران، برخی مسلمانان به توجیه جهاد می پردازند و می گویند که در زمان حاضر، مسلمانان با دشمنان خود با ملایمت و روش حکمت‌آمیز و موعظه نیکو برخورد می کنند. آنچه درباره جهاد در اسلام مطرح است، مقتضای شرایط کنونی نیست.(۱)

در پاسخ باید گفت جهاد، فریضه لازمی است که خداوند متعال همچون نماز و زکات بر هر مسلمانی واجب کرده است، چنان که هیچ گریزی از آن نیست. در آیه ۲۱۶ سوره بقره درباره وجوب جهاد مسلمانان با کفار چنین آمده است:

جنگیدن _ جهاد و مبارزه _ بر شما نوشته شد، در حالی که آن را مکروه می‌دارید و چه بسا چیزی را مکروه بدارید، در حالی که آن برای شما خیر است و چه بسا چیزی را دوست داشته باشید در حالی که آن برای شما شر است و خدا می‌داند و شما نمی‌دانید.

۱- فلسفه جهاد در اسلام، صص ۱۲ _ ۱۵.

بنابراین، جهاد و مبارزه در هیچ دوره‌ای به واسطه شرایط زمانی تعطیل نمی شود. نه تنها مسلمانان نباید نسبت به آن با اکراه برخورد کنند، بلکه همان گونه که علی علیه السلام می‌فرماید، باید جهاد را همچون لباس و زره محکمی بدانند که خداوند برای نگه داری اهل تقوا از گزند دشمنان قرار داده است.

۲. فرهنگ جهادی

۲. فرهنگ جهادی

فرهنگ، وسیله‌ای است که انسان می تواند خود را با آن تعریف کند. همچنین می‌تواند شناخت خود از زندگی و نگرش‌های مربوط به آن را مبادله کند و آن را به نوعی تداوم و توسعه بخشد.(۱)

با توجه به این تعریف، فرهنگ جهادی، شاخه‌ای از فرهنگ است که انسان‌های بهره مند از آن با ویژگی‌های «جهادی» تعریف می شوند؛ یعنی از دریچه مفهوم جهاد، زندگی و نگرش‌های مربوط به آن را می شناسد.

با توجه به مفاهیم مستتر در واژه جهاد، فرهنگ جهادی عبارت است از: «فرهنگی که در آن، مقابله مردم، با دشمن با جدّیت، خستگی ناپذیری، ایثارگری و امیدواری، در راه رضای خدا و اعتلای اسلام، بر تمام افکار و اعمال انسان سیطره بیندازد».

رهبر معظم انقلاب بارها بر حفظ فرهنگ جهادی تأکید کرده است. ایشان در این باره می‌فرماید:

آنچه انقلاب اسلامی به مردم ما داد، فرهنگ جهادی بود. فرهنگ جهادی در همه صحنه‌ها و عرصه‌ها به‌کار می‌آید و در زمینه کارهای زیربنایی کشاورزی و دا م داری و امثال اینها هم از اول انقلاب روح و فرهنگ جهادی وارد میدان شد... ما این روحیه را باید حفظ کنیم. این

۱- مریم حایک، بررسی جایگاه سازمان اوپک در مقطع نظم نوین جهانی، پایان نامه کارشناسی ارشد علوم سیاسی، دانشگاه اصفهان، ۱۳۸۴، ص ۷۱.

روحیه با کار علمی و نظم تشکیلاتی هیچ منافاتی ندارد، بلکه اتفاقاً کار علمی را هم همین روحیه جهادی بهتر می کند... آن جایی که حرکت و روح جهادی وجود دارد، انسان در ایمان آرمان و خدمت به دیگران حل می شود و خود را فراموش می کند. این روحیه را باید در جامعه تقویت کرد.(۱)

در نگاه مقام معظم رهبری، فرهنگ جهادی تا بدان اندازه اهمیت دارد که ایشان وظیفه اصلی خویش را گرم کردن تنور جهاد در کشور می‌داند و می فرماید:

مملکت، مملکت جهاد فی سبیل الله است. از این جهت، بنده که بیشتر سنگینی بارم این است که نگاه کنم، ببینم کجا شعله جهاد در حال فروکش کردن است و به کمک پروردگار نگذارم. ببینم کجا اشتباه کاری می شود، جلویش را بگیرم. مسئولیت اصلی حقیر همین هاست.(۲)

۳. امام خمینی رحمه الله ، احیاگر فرهنگ جهادی

۳. امام خمینی رحمه الله ، احیاگر فرهنگ جهادی

حضرت امام خمینی رحمه الله بنیان گذار نظام اسلامی ایران، احیاگر فرهنگ جهادی در عصر حاضر است. ایشان که بهترین الگوی تفکر و فرهنگ جهادی در دوران کنونی به شمار می رود، با معرفی فرهنگ جهاد به جامعه این اندیشه را نهادینه کرد.

مقام معظم رهبری درباره نقش الگویی حضرت امام خمینی رحمه الله در فرهنگ جهادی می‌فرماید:

معرفی هر تفکر و فرهنگی مخصوصاً فرهنگ جهاد باید با معرفی الگوهای امروزی از آن همراه باشد تا بتواند ثمربخش و اثر گذار باشد.

۱- سخنرانی در دیدار با جهادگران و کشاورزان، ۱۴/۱۰/۱۳۸۲.

۲- «جهاد و روحیه جهادی در کلام رهبر معظم انقلاب».

شخصـیت حضرت امام خمینی رحمه الله ، الگویی برای تمام مؤمنین جهادی در این دوران است. برای تبیین شخصیت امامِمان، آن انسان والا و آن مسـلمان وارسته، بهتر از آن نیست که به قرآن پناه بریم و او را در لابه لای آیه هدایتگر آن که به توصیف بندگان صالح خدا پرداخته است، باز جوییم. او با جهاد و هجرت که مؤمنان را در حیطه ولایت الهی قرار می‌دهد، مصداق «ان الذین آمنوا و هاجروا و جاهدوا باموالهم و أنفسهم فی سبیل الله» شد. او با استقبال از خطر و جان بر کف گرفتن در راه خدا در زمره کسانی در آمد که ستایش الهی «و من الناس من یشری نفسه ابتغاء مرضات الله» در وصف آن سروده شده است.(۱)

حضـرت امام خمینی رحمه الله با صـدور فرمان تشـکیل جهاد سازنـدگی، تشـریح اهمیت اقـدامات جهادی در مسـیر سازندگی کشور، دعوت از قشرهای گونـاگون مردم برای حضور در فعـالیت‌هـای جهـادی و حمایت ها، هـدایت ها و ارشادهای پـدرانه جهادگران، برای نخستین بار در عصر حاضر، تشکلی جهادی را ایجاد کرد.

پس از آن، بـا آغاز جنگ تحمیلی عراق علیه ایران در شـهریور ۱۳۵۹، حضـرت امام خمینی رحمه الله ، ملت ایران را به عرصه نبرد با دشـمن و جهاد در راه خدا فرا خواند. بیان آموزه های فرهنگ جهاد به وسـیله حضـرت امام رحمه الله و پذیرش عمومی این آموزه ها، روحیه جهادی وصف‌ناپـذیری را در دوران دفاع مقدس بر فضای کشور حاکم کرد. رزمندگان، مریدانی عاشـق بودند که با محبتی وصف ناپذیر به امام خود، در میدان‌های جنگ حاضـر می‌شدند و با خسـتگی ناپذیری، ایثارگری و امید به آینده، با تمام توان از آرمان‌های خویش دفاع می‌کردند.

۱- «جهاد و روحیه جهادی در کلام رهبر معظم انقلاب».

حضـرت امام خمینی رحمه الله همواره جهت گیری اعتقادی در مسیر استوار کردن و ترویج و تحکیم اسلام ناب محمدی صلی الله علیه و آله را اسـاس فرهنـگ جهـادی می دانست و به فرزنـدان جهـادی خود می فرمود: «به تنها چیزی که بایـد فکر کنیـد، استواری پایه های اسلام ناب محمدی صلی الله علیه و آله است».(۱)

در زمانی که دشـمن در جنگ تحمیلی از گلوله باران، بمباران و موشک باران مناطق مسکونی و مردم بی‌دفاع دریغ نمی کرد، حضرت امام بر رعایت احکام اسلامی در جنگ و مصون ماندن مردم عادی و غیر نظامی عراق از خطر جنگ تأکید می کرد:

مـا دسـتمان بسته است از این جهت که نمی‌خواهیم مردم عـادی و مردم بی گناه تلف بشونـد و آنها دسـتشان باز است از اینکه اعتقاد به آن چیزهایی که در اسلام مطرح است، (ندارند).(۲)

ایشان می‌فرمود: «ما باید روی قواعد اسـلامی عمل کنیم.»(۳) همچنین حضـرت امام به رزمندگان سفارش می کرد تا با اسیران مدارا کنند:

مکتبی بودن و تعهـد به اسـلام راستین اقتضـا می کنـد تا رزمنـدگان اسـلام با اسـرای جنگی و پناهنـدگان با عطوفت و فتوت به گونه‌ای اسلامی رفتار کنند.(۴)

امـام بزرگوار همواره حاملاـن فرهنـگ جهـادی را به خودسازی، اخلاص در کارها، جهاد با نفس و پرهیز از انحراف سـفارش می کرد. بنـابراین، جهت گیری اعتقادی، مهم ترین نوع جهت گیری در فرهنگ جهادی است و معیار اصـلی سـنجش ارزشـی بودن و قداست فعالیت ها و هر نوع رفتار سازمانی به شمار می رود.

۱- سخنرانی رهبر معظم انقلاب اسلامی، ۱۴/۱۰/۱۳۸۲.

۲- حسین شیداییان، عوامل معنوی و فرهنگی دفاع مقدس (رهبری امام خمینی=)، ص۱۲۷.

۳- حسین شیداییان، عوامل معنوی و فرهنگی دفاع مقدس (رهبری امام خمینی=)، ص۱۲۸.

۴- حسین شیداییان، عوامل معنوی و فرهنگی دفاع مقدس (رهبری امام خمینی=)، صص۱۳۱ و ۱۳۲.

حضرت امام در رهنمودهای خویش، بایسته‌هایی را برای فرهنگ جهادی مطرح کرده است که برخی آنها عبارتند از:

۱. توجه داشتن به خدا و اخلاص در کارها؛

۲. خودسازی و جهاد با نفس یا جهاد اکبر در کنار تلاش و سازندگی؛

۳. پرهیز از انحراف، تخریب، شلوغ کاری و امور خلاف مصلحت اسلام و انقلاب؛

۴. داشتن روحیه اخوت اسلامی برای پیشبرد امور (به عبارت دیگر، توجه به اصل مشارکت و مردم گرایی دینی)؛

۵. رعایت قانون و انجام وظیفه و پرهیز از تداخل در دیگر امور؛

۶. تلاش بی وقفه در کارها؛

۷. داشتن روحیه گذشت، ایثار و فداکاری؛

۸. داشتن روحیه شجاعت و دلیری در کارها؛

۹. داشتن روحیه شور و نشاط اسلامی در کارها؛

۱۰. آشنایی با علوم جدیدی که برای خدمت به مردم و آبادانی مملکت، مفید است؛

۱۱. الگو و نمونه شدن جهادگران برای دیگر جوانان مسلمان و متعهد؛

۱۲. انجام بیشترین خدمات با کمترین امکانات (خدمت بیشتر همراه با صرفه جویی در بیت المال)؛

۱۳. دل سرد نشدن هنگام پیش آمدن مشکلات اقتصادی؛

۱۴. عبادت شمردن خدمت به مستمندان و محرومان جامعه.(۱)

۱- «فرهنگ جهادی در اندیشه امام خمینی=»، در:http://www.esteghamat.ir .

۴. جلوه‌های فرهنگ جهادی در عصر حاضر

اشاره

۴. جلوه‌های فرهنگ جهادی در عصر حاضر

زیر فصل ها

الف) جهاد سازندگی

ب) دفاع مقدس

ج) نهضت تولید علم؛ جنبش نرم افزاری

الف) جهاد سازندگی

الف) جهاد سازندگی

در ۲۷ خرداد ۱۳۵۸، حضرت امام خمینی رحمه الله ، فرمان تاریخی خود را مبنی بر تشکیل جهاد سازندگی صادر کرد. ایشان در پیام خود به ملت ایران، تنها راه ساختن ویرانی‌های به جا مانده از نظام پهلوی را تلاش و همکاری همه ملت دانست:

ما در مشکلات باید متوسل بشویم به ملت، ملتی که بحمدالله مهیا برای کمک و فداکاری بوده و هستند. با فداکاری ملت بحمدالله مراحلی را که بسیار اهمیت داشت، پشت سر گذاشتیم. موانع مرتفع شد، خائنین رفتند و اگر تتمه ای هم باشد، با همت ملت خواهند رفت، لکن این دیوار شیطانی بزرگ که شکست، پشت آن دیوار، خرابی های زیادی هست و ما باید به همت ملت، آن خرابی ها را ترمیم کنیم... از این جهت، باید ما بگوییم یک جهاد سازندگی. موسوم کنیم این جهاد را به جهاد سازندگی که همه قشرهای ملت، زن و مرد، پیر و جوان، دانشگاهی و دانشجو، مهندسین و متخصصین، شهری و دهاتی، همه با هم باید تشریک مساعی کنند و این ایران را که خراب شده است، بسازند.

ایشان در پایان این فرمان، ثواب سازندگی و شرکت در این جهاد را بالاتر از زیارت مکه معظمه و مدینه منوره دانسته و فرموده بود:

همه موفق باشند که در این جهاد شرکت کنند و آن خرابه ها را بسازند و برادران خودشان را کمک کنند که شاید هیچ عبادتی، بالاتر از این عبادت نباشد. بلکه من می خواهم از اشخاصی که برای زیارت ها، برای مکه معظمه، برای مدینه منوره می خواهند بروند، لکن به طور استحباب می خواهند بروند، من می خواهم از آنها هم تقاضا کنم که شما برای ثواب می خواهید بروید مکه مشرف بشوید، می خواهید بروید مدینه

منوره، عتبات عالیات مشرف بشوید. امروز چه ثوابی بالاتر از اینکه به برادرهای خودتان کمک کنید و این سازندگی را همه با هم شروع کنید که ایران خودتان درست ساخته بشود و برادرهای خودتان نجات پیدا بکنند. خداوند به همه شما اجر عنایت می کند و همان ثوابی را که شما از زیارت ها می خواهید، خداوند به شما در این جهاد خواهد داد.(۱)

در پی صدور فرمان تاریخی حضرت امام خمینی رحمه الله در ۲۷ خرداد ۱۳۵۸، انبوه امت همیشه در صحنه به دعوت ایشان، با دل و جان لبیک گفتند و آمادگی خود را برای شرکت در نهضت بزرگ سازندگی زیر لوای جهاد سازندگی اعلام کردند.

مهم ترین اهدافی که جهاد سازندگی در پی برآوردن آن بود، چنین است:

۱. زدودن فقر و محرومیت از روستاها؛

۲. حرکت به سوی استقلال و خودکفایی کشور با تلاش برای بهبود وضع اقتصادی و اجتماعی روستاها و مناطق عشایری با توسعه کشاورزی، دام داری و صنایع روستایی؛

۳. ایجاد زمینه لازم برای رشد شخصیت والای انسانی روستاییان با مشارکت در فعالیت های روستایی و نظارت بر آن؛

۴. بسیج قشرهای گوناگون مردم برای سازندگی روستاها و فراهم کردن امکان تلاش برای رشد و تکامل آنها.

رویکرد جهاد سازندگی، تلاش در صحنه های گوناگون اقتصادی _ اجتماعی با مشارکت فعال مردم بود. تلاش های مستمر و بی وقفه جهادگران در صحنه های سازندگی، بهره گیری از عناصر فعال و مخلص، تکیه بر امکانات و نیروهای مردمی در حل مشکلات و برنامه های عمران و توسعه روستایی و از همه مهم تر،

۱- حسین کاوشی، «تأسیس نهادی انقلابی به نام جهاد سازندگی»، مرکز اسناد انقلاب اسلامی: http://www.irdc.ir .

حضور در همه عرصه های سازندگی و توسعه، در مدت بسیار کمی، این نهاد را به مجموعه ای کارساز، کارآمد و پرتوان تبدیل کرد.

تلاش های خالصانه، شبانه روزی و خستگی ناپذیر جهادگران که در پرتو عشق به ولایت حضرت امام رحمه الله و عشق خدمت به مردم مسلمان انجام می شد، سبب گردید تا در مدت زمان اندکی، در زمینه های گوناگون عمرانی، تولیدی، فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی در مناطق محروم و روستایی کشور، گام های بلندی در مسیر سازندگی برداشته شود.

با شروع جنگ تحمیلی، جهادگران جهاد سازندگی نقش مؤثر و چشم گیری در زمینه فعالیت های فنی و مهندسی در جبهه ها ایفا کردند. آنها با روحیه جهادی که پیش از جنگ در وجودشان ریشه دوانده بود، حضور در میدان جنگ را صحنه دیگری از جهاد می‌دانستند و با ایثار و فداکاری، در عملیات های گوناگون جنگی نقش آفرینی می کردند.

انتخاب واژه «سنگرسازان بی سنگر» بیانگر عمق فداکاری جوانان جهادی بود که زیر باران گلوله و دید مستقیم دشمن، خاکریز، پل، سنگر و استحکامات می ساختند. عبور نیروهای ایران از رودخانه مرزی اروند و غافل گیری نیروهای عراقی در عملیات والفجر ۸ (فتح فاو _ سال ۱۳۶۵)، برجسته ترین عملیات مهندسی رزمی جهاد به شمار می رود که جهانیان را به حیرت واداشت و نقش برجسته جهاد سازندگی را در جنگ نشان داد.(۱)

در آذر ۱۳۶۲، جهاد سازندگی به دلیل گستردگی فعالیت و تشکیلات، به وزارت خانه تبدیل شد و در سال

با ادغام دو

و

، وزارت خانه جهاد کشاورزی تشکیل گردید.(۲)

۱- «جهاد سازندگی»، مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های سیاسی، در:.http://www.ir psri.com

۲- پایگاه اینترنتی: http://www.wikipedia.org.

ب) دفاع مقدس

ب) دفاع مقدس

فرهنگ و روحیه جهادی، بار دیگر در سال‌های دفاع مقدس، خود را نشان داد. در پی تجاوز عراق به خاک ایران، در شهریور ۱۳۵۹، حضرت امام خمینی رحمه الله خطاب به ملت ایران فرمود:

امروز روزی است که تمام مردم باید از شهرهای خود دفاع کنند و به شهرهای جنگ زده کمک نمایند. امروز، روزی است که بر تمام ملت واجب است با سربازان و پاسداران اسلام و ایران همکاری لازم و نزدیک داشته باشند. امروز، روزی است که عشایر عزیز و غیور ما از مرزهای کشورشان باید دفاع نمایند. امروز، روزی است که ملت ما باید دست در دست سپاه و ارتش نجیب و دلیر گذاشته و به دشمنان بفهمانند که بر فرض محال، اگر وارد شهری شدند، تازه با مردمی مسلح و جنگ جو مواجه خواهند شد که از وجب به وجب شهرشان دفاع می‌نمایند.(۱)

با صدور فرمان حضرت امام رحمه الله مبنی بر همکاری همه مردم در جهاد با دشمن، قشرهای گوناگون مردم برای حضور در جبهه ها اعلام آمادگی کردند. حرکت و هیجان وصف ناپذیری در مردم پدید آمد و خیل عظیم نیروی انسانی برای حضور در میدان‌های جنگ به سوی جبهه های نبرد سرازیر شد.

فرهنگ جهادی حاکم بر کشور که از دو عنصر اساسی عشق به ارزش های مقدس اسلام ناب محمدی صلی الله علیه و آله و عشق به امام و ولایت تشکیل شده بود، عامل حضور مشتاقانه مردان و جوانان در میدان‌های نبرد و پشتیبانی معنوی و مادی زنان، دختران، پیرمردان، پیرزنان و حتی کودکان و نوجوانان از دفاع مقدس در پشت جبهه بود.

۱- علی بنی‌لوحی، مبانی دفاع از دیدگاه امام خمینی رحمه الله در دفاع مقدس، ص۴۵.

سخنان حضرت امام خمینی رحمه الله درباره اشتیاق جوانان و پیرمردان برای حضور در میدان‌های نبرد، ایثارگری‌های رزمندگان، همراهی زنان با مردان در جنگ و فداکاری کودکان برای جبهه‌های نبرد، به بهترین شکل، فرهنگ جهادی حاکم بر کشور را در دوران دفاع مقدس را نشان می دهد.

در ادامه به بخش‌هایی از این سخنان اشاره می‌کنیم:

یک _ اشتیاق جوانان برای حضور در میدان‌های نبرد

تاریخ اسلام، جز یک برهه از صدر اسلام، جوانانی مثل جوان‌های ایران ما سراغ ندارد و ملتی مثل ملت ایران در تاریخ ثبت نشده است. شما در کجای تاریخ، جز یک برهه در صدر اسلام، آن هم نه به طور وسیع، بلکه به طور محدود سراغ دارید که جوانان یک کشور این طور عاشق جنگ باشند؟ این طور عاشق دفاع از کشور خودشان باشند؟ و این طور ملت، همه با هم، یک صدا دنبال پیروزی ارتش و سپاه پاسداران و سایر قوای مسلحه باشند؟ کجا دیدید که عاشقانه، دنبال شهادت باشند. من از این چهره‌های نورانی و بشاش شما و از این گریه‌های شوق شما حسرت می‌برم.(۱)

دو_ اشتیاق پیرمردان برای حضور در میدان‌های نبرد

دیدید که بعضی این پیرمردها، یکی از آنها هم آمده بود اینجا، از این پیرمردها می‌روند التماس می‌کنند که ما جبهه جنگ برویم. با اینکه نمی‌تواند برود، می گوید نه، من قدرتش را هم دارم، بفرستید مرا، می توانم. بچه‌های کوچک هم همین فکر را دارند. همین کار را که بزرگ‌ها می‌کنند، بچه‌ها هم همان کارها را انجام می‌دهند و تعلیمات نظامی کانّه می‌خواهند بگیرند. یک مملکتی این طوری شده است. این عنایت خداست که به ما توجه پیدا کرده است.(۲)

۱- علی بنی‌لوحی، مبانی دفاع از دیدگاه امام خمینی رحمه الله در دفاع مقدس، ص۱۴۱.

۲- علی بنی‌لوحی، مبانی دفاع از دیدگاه امام خمینی رحمه الله در دفاع مقدس، ص۷۴.

سه ـ ایثارگری‌های رزمندگان در میدان‌های نبرد

مبارک باد برکشور عزیز ایران و بر ملت شریف، رزمندگانی چنین قدرتمند و عاشقانی چنین محو جمال ازلی و سربازانی چنین دل باخته دوست که شهادت را آرزوی نهایی خود و جانبازی در راه محبوب را آرمان اصیل خویش می‌دانند.(۱)

چهارـ همراهی زنان با مردان در جنگ

شما در تاریخ نگاه کنید از صدر تاریخ تا آخر، اگر پیدا کردید یک جایی را که زن‌ها و زن‌های جوانی که حالا باید فرض کنید که بروند سراغ جوانی‌شان و پیرزنش، پیرمردش، پیرزنش این طور کوشش کند در اینکه پشتیبانی از ارتشش بکند، پشتیبانی از پاسدارهایش بکند. شما کجا، اگر دارید سراغ، بگویید ما هم بفهمیم. کجا شما همچو چیزی دارید که دوش به دوش مردها و پاسدارها و ژاندارمری و ارتش و همه قوای مسلح، دوش به دوش اینها زن‌ها هم همراهی بکنند؟(۲)

پنج ـ فداکاری کودکان و پیرزنان برای جبهه‌های نبرد

شما دارید آنجا جنگ می‌کنید، مردم هم دارند پشت سر شما، همه کمک‌ها را می‌کنند. بدون اینکه کسی الزامشان بکند، خودشان، بچه کوچولو هم می‌آید قلکش را می‌دهد برای شما. پیرزن هفتاد [ساله] هم می آید آن طلایی که ذخیره کرده است، می‌دهد برای شما.(۳)

ج) نهضت تولید علم؛ جنبش نرم افزاری

ج) نهضت تولید علم؛ جنبش نرم افزاری

مقام معظم رهبری برای نخستین بار، نهضت تولید علم و جنبش نرم افزاری را به عنوان سرآغاز یک جهاد علمی در جمع استادان و دانشجویان دانشگاه

۱- علی بنی‌لوحی، مبانی دفاع از دیدگاه امام خمینی رحمه الله در دفاع مقدس، ص۱۷۹.

۲- علی بنی‌لوحی، مبانی دفاع از دیدگاه امام خمینی رحمه الله در دفاع مقدس، ص۷۳.

۳- علی بنی‌لوحی، مبانی دفاع از دیدگاه امام خمینی رحمه الله در دفاع مقدس، ص۹۲.

صنعتی امیر کبیر در تاریخ ۹/۱۲/۱۳۷۹ مطرح کرد. در این سخنرانی، مقام معظم رهبری با طرح موضوع نهضت تولید علم و جنبش نرم افزاری به تشریح ابعاد و زوایای این مسئله پرداخت. از آن پس، بارها این موضوع محور سخنرانی های ایشان قرار گرفت، به گونه ای که با تشریح بیشتر این موضوع، جامعه علمی کشور را به حرکت جهادی در مسیر علم مکلف کرد.

از جمله این موارد، سخنان ایشان در دیدار استادان دانشگاه های سراسر کشور در تاریخ ۲۲/۸/۱۳۸۱ است. رهبر معظم انقلاب در این سخنرانی فرمود:

یکی از وظایف مهم دانشگاه‌ها عبارت است از نواندیشی علمی. مسئله تحجّر، فقط بلای محیط های دینی و افکار دینی نیست؛ در همه محیط ها، تحجّر، ایستایی و پای بند بودن به جزمی گرایی هایی که بر انسان تحمیل شده _ بدون اینکه منطق درستی به دنبالش باشد _ یک بلاست. آنچه که برای یک محیط علمی و دانشگاهی، وظیفه آرمانی محسوب می شود، این است که در زمینه مسائل علمی، نواندیش باشد.

پاسخ رهبر معظم انقلاب به نامه جمعی از دانش آموختگان و پژوهشگران حوزه علمیه در تاریخ ۱۶/۱۱/۱۳۸۱ نقطه عطفی در آغاز شکل گیری رسمی این جهاد علمی در کشور بود. جمعی از دانش آموختگان و پژوهشگران حوزه علمیه در نامه ای به رهبر معظم انقلاب، با بیان نتایج ارزشمند نهضت تولید علم، از ایشان برای یک بسیج عمومی و حمایت از ایجاد «کرسی‌های آزاد علمی، با حضور هیئت های منصفه علمی و تخصصی»، راهنمایی خواستند. رهبر معظم انقلاب در پاسخ به نامه پژوهشگران حوزه علمیه، روی آوردن نسل دوم حوزه و دانشگاه به نشاط اجتهادی و تولید فکر علمی و دینی، نظریه پردازی و مناظره در ضمن وفاداری به اصول و اخلاق و منطق را به خودی خود یک پیروزی و دستاورد بزرگ برشمرد. با این حال، آغاز دوران جدید تحول علمی را زمانی دانست که نخبگان به قدرت شناسایی و

تثبیت نقطه تعـادل میان «هرج و مرج» و «دیکتاتوری» دست یابنـد و سـهم «آزادی»، «اخلاق» و «منطق»، همه یک جا و در کنار یکدیگر ادا شود.

ایشان در پاسخ به تقاضای راهنمایی پژوهشگران حوزه علمیه، خطاب به سیاست‌گذاران نهادهای فرهنگی کشور فرمود:

از شـورای محـترم مـدیریت حـوزه علمیه قم می خـواهم تـا بـا اطلاـع و مساعـدت «مراجع بزرگوار و محـترم» و بـا همکـاری و مشارکت «اساتید و محققین برجسته حوزه»، برای بالندگی بیشتر فقه و اصول و فلسفه و کلام و تفسیر و سایر موضوعات تحقیق و تألیف دینی و نیز فعال کردن «نهضت پاسخ به سؤالات نظری و عملی جامعه»، تدارک چنین فرصتی را ببینند.

از شورای محترم انقلاب فرهنگی و به ویژه ریاست محترم آن نیز می خواهم که این ایـده را در اولویت دسـتور کار شورا برای رشـد کلیه علوم دانشـگاهی و نقـد متون ترجمه ای و آغاز «دوران خلاقیت و تولیـد» در عرصه علوم و فنون و صـنایع و به ویژه رشـته های علوم انسانی و نیز معارف اسـلامی قرار دهند تا زمینه برای این کار بزرگ به تدریج فراهم گردد و دانشـگاه های ما بار دیگر در صف مقدّم تمدن سازی اسلامی و رشد علوم و تولید فن آوری و فرهنگ قرار گیرند.(۱)

ایشـان همچنین رهـایی از وابسـتگی علمی به غرب، دست یـابی به تـوان مقـابله در برابر زورگویی هـای غرب و دست یـابی به پیشرفت و اقتدار را از مهم ترین دلایل ضرورت این جهاد علمی برشمرد.

در پی اعلام مقام معظم رهبری مبنی بر نواندیشی‌علمی، تولید علم، و تبدیل علم گرایی و علم محوری به گفتمان مسلط جامعه در همه بخش ها، جامعه علمی کشور حرکت جهادگونه خود را در عرصه‌های گوناگون

۱- پایگاه اینترنتی دانایی، جنبش نرم افزاری، آزاداندیشی و تولید علم: www.danaee.com.

فن آوری هسته‌ای، فن آوری هوافضا، موشک‌ها و تجهیزات نظامی، فن آوری نانو، پزشکی و سلول‌های بنیادین آغاز کرد. تاکنون این جهاد علمی در کشور، دستاوردهای قابل توجهی به ویژه در رشته های بسیار نو و برتر کشور عرضه داشته است.

طراحی نخستین نقشه پروتئینی سلول های بنیادی جنین، دست یابی به فن آوری تولید حیوانات تراریخته، تولید جنین فریز شده، دست یابی به روش جدید ترمیم ضایعات نخاع، تولد نخستین جانور همسانه سازی شده خاورمیانه، تولد نخستین گوسفند حاصل از لقاح خارج رحم در کشور، تولید داروی کنترل بیماری ایدز، تولید داروی درمان ام اس، تولید داروی خوراکی تالاسمی و تبدیل ایران به دومین تولیدکننده این دارو در دنیا، تولید داروی گیاهی زخم پای دیابتی، تولید داروی گیاهی ضد سرطان گوارش، دست یابی به دانش تولید فرآورده های نوترکیب دارویی در مقیاس صنعتی (در حوزه علوم پایه و کاربردی)،(۱) دست یابی ایران به چرخهٔ تولید سوخت هسته ای (در حوزه فن آوری هسته‌ای)، ساخت ماهواره امید (که به وسیله یک ماهواره بر ایرانی به نام موشک ماهواره بر «سفیر امید» در مدار زمین قرار گرفت و ایران به جمع هشت کشور دارنده این تکنولوژی پیوست)، ساخت موشک ماهواره بر سیمرغ (در حوزه فن آوری هوافضا)؛ طراحی و ساخت ناوشکن جماران، موشک زمین به زمین سجیل، سامانه پدافند موشك فاتح ۱۱۰، راکت زمین به زمین شهاب۳ با برد حدود ۲۰۰۰ کیلومتر (راکت شهاب ۳ قادر است هر هدف و پایگاه امریکایی را در خلیج فارس و حتی اسرائیل نشانه بگیرد)، راکت قدر۱ با ۱۸۰۰ کیلومتر برد، انواع راکت‌های ضد زره

۱- پایگاه اینترنتی ژنتیک و بیوتکنولوژی ایران:http://genetics.persianblog.ir؛ «دستاوردهای بزرگ علمی ـ تحقیقاتی ایران در سال ۱۳۸۵ از دید ایسنا، در: http://www.isna.ir ؛ «دستاورد های علمی و فن آوری ایران در سال ۱۳۸۹»، در: http://www.eramnews.ir.

مانند راکت توفان، راکت های زمین به هوا از جمله صیاد ۱ و ۲ و شهاب ثاقب، تانک واکنش سریع توسن، تانک ذوالفقار (مجهز به انواع سلاح های پیشرفته و دارای قدرت مانور بالا در حوزه فن آوری موشک‌ها و تجهیزات نظامی)،(۱) بخشی از دستاوردهای جهادگران عرصه جهاد علمی کشور است که همچنان ادامه دارد.

یک شرکت تجزیه و تحلیل داده های علمی مستقر در مونترال کانادا به نام شرکت ساینس ماتریکس در گزارشی که در سال ۱۳۸۹ (۲۰۱۰) درباره رتبه بندی جهانی در زمینه علوم و دستاوردهای علمی منتشر کرد، بیان کرده است خروجی و یافته های علمی در ایران در طول یک دهه گذشته، یازده برابر، سریع‌تر از میانگین جهانی بوده است که سریع ترین روند رشد علمی در میان همه کشورهای جهان به شمار می‌رود.(۲)

در راستای این جهاد علمی، مقام معظم رهبری در۲۳ مرداد ۱۳۸۵ در دیدار رؤسای دانشگاه ها و مؤسسه های آموزش عالی، مهم ترین نیاز کشور در مسیر پیشرفت علمی را وجود یک نقشه جامع علمی دانست که با ترسیم آن بتوان به سطوح بالای دانش روز و جهش علمی دست یافت. ایشان در این سخنان فرمود:

ما در کشور به نقشه جامع علمی احتیاج داریم. ما باید بدانیم که برای رسیدن به هدف چشم انداز بیست ساله _ که نام آن مکرر برده می شود _ نقشه جامع علمی ما چیست؟ این‌را باید ترسیم کنیم. بعد، این نقشه را طبق راهبردهای عملیاتی و برنامه ریزی های زمان دار و منظم، مثل یک پازل، به تدریج باید پُر و کامل کنیم. این کار انجام نگرفته و ما آن را

۱- «دستاوردهای نظامی ایران»: http://basiji.com cc؛ http://dari.irib.ir؛ http://www.wikipedia.org .

۲- «ساینس ماتریکس: سرعت دستاوردهای علمی در ایران ۱۱ برابر جهان»، کد خبر:۱۲۲۸۷۳ ، ۵/۴/۱۳۸۹، در: http://www.asriran.com.

نیاز داریم و باید انجام بگیرد. این کار با زبدگان و نخبگان و صاحبان اندیشه کشور در حوزه دانشگاه ها و آموزش و پرورش و حوزه های ذی ربط عملی است و بایستی تحقق پیدا کند.(۱)

بـا فرمـان مقام معظم رهبری، شورای عالی انقلاب فرهنگی در اردی بهشت ۱۳۸۶ تهیه نقشه جـامع علمی کشور را آغاز کرد و در نهایت، با همکاری دولت و دیگر مجامع تصـمیم گیر و تصـمیم ساز و پشت سـر گذاشـتن فراز و نشیب های فراوان، نسخه نهایی نقشه جامع علمی کشور در ۱۴ دی ۱۳۸۹ به تصویب رسید.(۲)

بی‌تردید، اجرای نقشه جامع علمی کشور که مجموعه‌ای جامع، هماهنگ، پویا و آینده نگر به شمار می رود، زمینه و بستر لازم را برای تحقق کامـل اهـداف مقـدس نظام جمهوری اسـلامی فراهم خواهـد کرد. این نقشه شامل مبانی، اهـداف، سیاست‌ها و راهبردها، ساختارها و الزامات تحول راهبردی علم و فن آوری مبتنی بر ارزش‌های اسـلامی و بومی کشور، تجربه های گذشـته و نظریه‌ها و نمونه‌های علمی است.

۱- پایگاه اینترنتی اطلاع رسانی دفتر مقام معظم رهبری: http://www.leader.ir.

۲- http://www.hitna.ir.

فصل چهارم:جهاد اقتصادی

اشاره

فصل چهارم:جهاد اقتصادی

«

».[(۱)]

۱. سال ۱۳۹۰، سال جهاد اقتصادی

۱. سال ۱۳۹۰، سال جهاد اقتصادی

مقـام معظم رهبری بـا نام گـذاری سال ۱۳۹۰ به «سـال جهـاد اقتصـادی»، اولویت برنـامه‌هـا و فعالیت‌های کشور در این سال را مسائـل اقتصـادی تعیین کرد. ایشـان بـا به کـار بردن کلمه «جهاد»، چگونگی و ماهیت حرکت در این مسـیر را نیز برای همگان مشـخص سـاخت. ایشـان بـا بیان اینکه اساسـی ترین مسائل کشور در شـرایط کنونی، مسائل اقتصادی است و دشـمنان بیشترین تلاـش خود را در مبـارزه بـا ملت ایران در عرصه اقتصادی متمرکز کرده‌انـد، ملت و مسـئولان نظام را به حرکت جهادگونه در مبارزه با دشمنان در عرصه اقتصادی فراخواند.

در بخشی از پیام نوروزی ایشان آمده است:

۱- سخنرانی در دیدار کارگران صنعت نفت منطقه پارس جنوبی، ۸/۱/۱۳۹۰.

آنچه که در عرصه مجموعه مسائل کشور، انسان مشاهده می کند که در سال ۹۰ باید ما آن را وجهه همت خودمان قرار بدهیم، این است که از جمله اساسی ترین کارهای دشمنان ملت ما و کشور ما در مقابله با کشور ما، مسائل اقتصادی است. البته در عرصه فرهنگی هم فعالند، در عرصه سیاسی هم فعالند، در عرصه انحصارات علمی هم فعالند، اما در عرصه اقتصادی فعالیت بسیار زیادی دارند... لذا این سال جاری را که از این لحظه آغاز می‌شود، ما بایستی متوجه‌کنیم به اساسی ترین مسائل کشور، و محور همه اینها به نظر من، مسائل اقتصادی است. لذا من این سال را «سال جهاد اقتصادی» نام گذاری می کنم و از مسئولان کشور، چه در دولت، چه در مجلس، چه در بخش های دیگری که مربوط به مسائل اقتصادی می شوند و همچنین از ملت عزیزمان انتظار دارم که در عرصه اقتصادی با حرکت جهادگونه کار کنند، مجاهدت کنند. حرکت طبیعی کافی نیست. باید در این میدان، حرکت جهشی و مجاهدانه داشته باشیم.(۱)

مقام معظم رهبری در سخنان نوروزی خود، معرفی الگوی موفق از نظام اسلامی در عصر حاضر را از دیگر دلایل ضرورت جهاد اقتصادی دانست:

ما باید بتوانیم قدرت نظام اسلامی را در زمینه حل مشکلات اقتصادی به همه دنیا نشان دهیم. الگو را بر سر دست بگیریم تا ملت ها بتوانند ببینند که یک ملت در سایه اسلام و با تعالیم اسلام چگونه می تواند پیشرفت کند.(۲)

ایشان در بیان الزامات جهاد اقتصادی، انجام حرکت عظیم اقتصادی در سال ۱۳۹۰ را نیازمند روحیه جهادی، استحکام معنویت و تدین در جامعه به ویژه در میان جوانان، پرهیز از مسائل حاشیه ای و حاشیه سازی‌ها در کشور و

۱- http://www.leader.ir.

۲- سخنرانی در دیدار کارگران صنعت نفت منطقه پارس جنوبی، ۸/۱/۱۳۹۰.

حفظ اتحاد و انسجام ملی در میان مردم، مردم با مسئولان و میان خود مسئولان برشمرد.

نکته مهم دیگر درباره جهاد اقتصادی، توجه به ارتباط این موضوع با موضوع های راهبردی سال‌های گذشته است. بی تردید، موضوعات «اتحاد ملی و انسجام اسلامی» (موضوع سال ۱۳۸۶)، «نوآوری و شکوفایی» (موضوع سال ۱۳۸۷)، «اصلاح الگوی مصرف» (موضوع سال ۱۳۸۸)، و «همت مضاعف و کار مضاعف» (موضوع سال ۱۳۸۹) مقدمه‌ای برای اجرای جهاد اقتصادی بودند.

در این بخش، به تشریح اهمیت سیاست‌های راهبردی سال‌های گذشته خواهیم پرداخت که از مقدمات جهاد اقتصادی به شمار می روند.

۲. سیاست‌های مقدماتی جهاد اقتصادی

۲. سیاست‌های مقدماتی جهاد اقتصادی

عنوان های مطرح شده از سوی مقام معظم رهبری در چند سال اخیر بیانگر تاکید ایشان بر حوزه مباحث اقتصادی است. «اصلاح الگوی مصرف» و «همت مضاعف و کار مضاعف»، دو سیاست راهبردی مهم و اثرگذار بر اقتصاد هستند که در سال‌های ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹، موضوع سال قرار گرفت. «اتحاد ملی و انسجام اسلامی» و «نوآوری و شکوفایی» نیز در سیاست کلان سال‌های ۱۳۸۶ و ۱۳۸۷ اگرچه به ظاهر اثر کمتری نسبت به دو سیاست اصلاح الگوی مصرف و همت و کار مضاعف بر حوزه اقتصاد دارند، از الزامات تحقق سیاست‌های اقتصادی به شمار می روند.

بی شک، موضوع جهاد اقتصادی با هدف اعتلای اسلام و با مشارکت همه مردم، سیاست کلانی است که اجرای موفقیت‌آمیز آن نیازمند وجود زمینه‌های اقتصادی و اجتماعی در جامعه است. مقام معظم رهبری در سال‌های گذشته با تعیین سیاست‌های اقتصادی «همت و کار مضاعف»، «اصلاح الگوی

مصرف»، «نوآوری و شکوفایی»، و «اتحاد ملی و انسجام اسلامی»، زمینه‌های اقتصادی و اجتماعی برای اجرای موفقیت‌آمیز جهاد اقتصادی را فراهم کرد.

یکی از مفاهیم موجود در واژه جهاد، تلاش مضاعف و حرکت مستمر است و جهاد اقتصادی در سایه همت، تلاش و کار مضاعف در عرصه‌های گوناگون فرهنگی، اجتماعی و سیاسی به ویژه عرصه اقتصادی محقق می شود. همت و کار مضاعف سبب سازندگی کشور، رفاه و رونق زندگی عمومی مردم و پیشرفت اقتصادی جامعه خواهد شد.

مقام معظم رهبری طرح هدف مندسازی یارانه‌ها، افزایش صادرات غیرنفتی و مبارزه هوشمندانه و مقتدرانه با تحریم های کشورهای غربی را نمونه‌هایی از همت و کار مضاعف برشمرده است. ایشان درباره تلاش ملت ایران در رویارویی هوشمندانه و مقتدرانه با تحریم های کشورهای غربی چنین فرمود:

از جمله چیزهایی که همت مضاعف را در زمینه اقتصادی نشان می دهد، مواجهه هوشمندانه و مقتدرانه با تحریم هایی است که غرب به سردمداری امریکا و متأسفانه پیروی کورکورانه بعضی از دولت های اروپایی از امریکا علیه ایران اعمال کرد. از اول سال ۸۹ اینها به خیال خودشان حرکت تحریم ایران را تشدید کرده اند. خودشان در محاسباتشان _ که خبرهایش به ما می رسید _ صحبت می کردند، می گفتند که این تحریم ها پنج شش ماهه، جمهوری اسلامی و ملت ایران را به زانو درمی آورد؛ تصورشان این بود. آنها به فکر بودند که به وسیله تحریم ها کار را آن چنان بر ملت ایران دشوار کنند و دایره را آن چنان بر ملت ایران تنگ کنند که ملت ایران به نظام خودشان، به جمهوری اسلامی معترض شوند؛ هدفشان این بود. یک برخورد هوشمندانه و قدرتمندانه ای با این تحریم ها انجام گرفت و تیغ دشمن کُند شد. دشمن نتوانست با این تحریم ها به هدف های خود دست پیدا کند. خوش بختانه با تلاش زیاد، با کار متراکم شبانه روزی، مسئولان

در بخش هـای مختلف توانسـتند از این عقبه عبور کننـد. امروز خود غربی ها اعتراف می کننـد، می گوینـد تحریم ایران دیگر فایده ای ندارد.(۱)

اصلاح الگوی مصرف از دیگر سیاست‌های راهبردی است که سال ۱۳۸۸ مطرح شد. اصلاح الگوی مصرف و صرفه‌جویی، از ول خرجی ها و هدر دادن اموال در سطوح خرد و کلان جامعه جلوگیری و مصرف را کارآمد و ثمربخش می کند. نتیجه این امر، ایجـاد تعـادل میـان درآمـدها و هزینه‌هـاست و در حوزه اقتصاد، بسیار اثرگـذار و سـرنوشت ساز است. بایـد گفت اجرای سیاست اصـلاح الگوی مصـرف نیازمند فرهنگ سازی پایدار است. همان گونه که مقام معظم رهبری فرمود، سال ۱۳۸۸، سال حرکت به سوی اصـلاح الگوی مصرف بود، نه تحقق کامل سیاست اصلاح الگوی مصرف. آغاز این حرکت سبب شد تا همه افراد جامعه، لزوم اصـلاح رفتارهای مصـرف را احساس کننـد و رفته رفته، این اصـلاح، نهادینه گردد و به رفتاری پایـدار و در نهایت، به فرهنگی در مصرف تبدیل شود.

رهبر معظم انقلاب بـا بیـان آنکه مـدیریت مصـرف منـابع عمومی کشور، یکی از هـدف هـای مطرح در جهاد اقتصادی است، اجرای سیاست اصلاح الگوی مصرف را گامی در این راستا دانسته و فرموده است:

یـک هـدف دیگر، مـدیریت مصـرف منابع عمومی کشور است؛ از جمله آب، از جمله انرژی. در دو سال قبل از این، ما شـعار سال را «اصـلاح الگوی مصـرف» قرار دادیم؛ صـرفه جویی، دوری از اسـراف. این، یکی از راه هایی است که می تواند الگوی مصـرف را به معنـای واقعی کلمه اصـلاح کنـد؛ کما اینکه تاکنون هم آثاری از آن دیـده شـده است. در همین چنـد ماهی که هـدف منـدی یـارانه ها دارد اجرا می شود، مصـرف انرژی پایین آمـده است که این به نفع کشور است. اسـراف در نان و دور ریختن نان و

۱- سخنرانی در دیدار کارگران صنعت نفت منطقه پارس جنوبی، ۸/۱/۱۳۹۰.

ضایع شدن گندم ـ که نعمت بزرگ خداست و با چه زحمتی به دست می آید ـ کم شده است، مصرف ها تعادل پیدا کرده است. این از جمله فوایدی است که تاکنون حاصل شده و البته فواید بسیاری ان شاءاللّٰه در آینده خواهد داشت. اصلاح ساختار اقتصاد هم از این قبیل است.(۱)

جهاد اقتصادی و حرکت در مسیر سیاست‌های مقدماتی آن مانند اصلاح الگوی مصرف و بهره مندی جامعه از همت و کار مضاعف، نیازمند بستری فرهنگی و اجتماعی است و وجود وحدت، هم بستگی، نوآوری و خلاقیت در جامعه، از الزامات آن به شمار می رود. رهبر معظم انقلاب نیز از جمله الزامات تحقق جهاد اقتصادی را بهره مندی جامعه از روحیه جهادی و حفظ اتحاد و انسجام ملی می داند.

فعالیت‌های گسترده سال‌های گذشته در راستای سیاست‌های راهبردی «اصلاح الگوی مصرف»، «همت و کار مضاعف»، «نوآوری و شکوفایی» و «اتحاد ملی و انسجام اسلامی» در کشور افزون بر اجرای برنامه‌هایی جهت عملیاتی کردن این سیاست‌های راهبردی در سطح کشور، با ایجاد آگاهی عمومی، بستر تحقق سیاست کلان جهاد اقتصادی را فراهم آورد.

۳. ضرورت جهاد اقتصادی

اشاره

۳. ضرورت جهاد اقتصادی

زیر فصل ها

الف) ایجاد جامعه اسلامی الگو و نمونه

ب) تداوم رویارویی هوشمندانه و مقتدرانه با تحریم های اقتصادی

ج) تحقق اهداف سیاست خارجی جمهوری اسلامی

الف) ایجاد جامعه اسلامی الگو و نمونه

الف) ایجاد جامعه اسلامی الگو و نمونه

نظام اسلامی در ایران، با هدف تغییر بنیادی در ارزش‌ها و باورهای مسلط و جای گزینی ارزش‌های اسلامی تشکیل شد. استقرار نظامی بر پایه تعالیم متعالی مکتب اسلام به وسیله ملتی با دست خالی نیز تنها با تکیه بر نیروی ایمان الهی و رهبری مذهبی امکان پذیر شد. پس از پیروزی انقلاب اسلامی،

۱- سخنرانی در دیدار کارگران صنعت نفت منطقه پارس جنوبی، ۸/۱/۱۳۹۰.

همه می پرسیدند اسلام چگونه می‌تواند اداره یک جامعه را بر عهده بگیرد و دوره کوتاه مدت اوایل ظهور اسلام را باز هم به وجود آورد؟ بـا تشـکیل نظام جمهوری اسـلامی، موقعیتی برای اجرای معیارهای اسـلامی به دست آمـد که با توجه به این ادعا مکتب شـیعه، جواب بسـیاری از پرسـش هـا و مشـکلات جوامع بشـری را دارد و احتیاجی به اسـتفاده از الگوهای غربی نیست، انتظار عموم مسلمانان آن بود که جمهوری اسلامی در عمل، برتری اسلام و حکومت اسلامی بر همه شیوه‌ها را نشان دهد.(۱)

در پاسـخ به این انتظـار، انقلاب اسـلامی ایران با ایجاد ساختارهای متناسب با شـرایط زمان و در چارچوب احکام اسـلامی، در بسـیاری از جنبه هـا به الگوی منـاسب و نمونه موفقی تبـدیل شـد که بسـیاری از ملت‌هـا و دولت‌هـای دنیا از آن اثر پذیرفتنـد. دستاوردهای ایران در زمینه‌های علمی، تحقیقاتی، صنعتی، پزشکی و نظامی، گواهی بر عملکرد صحیح نظام جمهوری اسلامی ایران در معرفی الگوی موفق در این زمینه‌هاست.

رهبر معظم انقلاب درباره موفقیت ایران در الگوسازی می‌فرماید:

یک انقلاب اگر بخواهد بر روی ذهن و عمل دیگران تأثیر بگذارد و الگو واقع بشود، باید خصوصـیاتی داشته باشد. مهم ترین این خصوصـیات، همین ثبات و اسـتقامت و ایستادگی است. اگر این شد، انقلاب برای دیگران الگو واقع خواهد شد... انقلاب ما این جوری بوده است. انقلاب ما توانسته است الهام‌بخش باشد، الگوساز باشد و این بر اثر ثبات و اسـتقامت و ایسـتادگی بر اصول و پایه های اصلی است که این انقلاب به وسیله امام اعلام کرد.(۲)

۱- منوچهر محمدی، سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران؛ اصول و مسائل، صص ۵۴ و ۵۵.

۲- خطبه‌های نماز جمعه تهران، ۱۵/۱۱/۱۳۸۹، در: http://www.leader.ir .

قرار گرفتن ایران در جایگـاه یـک نظام موفق و الگو در برخی زمینه‌ها، ضـرورت تلاش برای حفظ این جایگاه و دست یابی به جایگاه‌های رفیع‌تر در همه زمینه‌ها و تحقق همه جانبه جامعه اسلامی الگو و نمونه را ایجاب می کند. در این راستا، رهبر معظم انقلاب در تاریخ ۱۳ آبان ۱۳۸۲، سـند چشم‌انداز بیست ساله جمهوری اسـلامی ایران در افق ۱۴۰۴ هجری شمسـی را به سران قوای سه گانه ابلاغ کرد.

بر اساس این سند، در سال ۱۴۰۴، ایران، کشوری است توسـعه یافته با جایگاه اول اقتصادی، علمی و فن آوری در سطح منطقه با هویت اسلامی و انقلابی، الهام بخش در جهان اسلام و با تعامل سازنده و موثر در روابط بین الملل.(۱)

در سند چشم انداز ۱۴۰۴، در تعریف ایران توسعه یافته، نخستین عامل مطرح، جایگاه اقتصادی ایران است. به عبارتی، از جمله مهم ترین مسائـل مؤثر در تعریف الگوی موفق از سوی نظـام جمهوری اسـلامی، توانـایی این نظـام اسـلامی در حل مشـکلات اقتصـادی، تـأمین نیازهـای اساسـی و فراهم کردن زمینه منـاسب برای نمـایش خلاـقیت‌های متفاوت در جهت رشـد و تکامل و کسب کمالات انسانی است.(۲) رهبر انقلاب اسلامی درباره توجه به اقتصاد در الگوی پیشرفت می‌فرماید:

ما بایـد بتوانیم قدرت نظام اسـلامی را در زمینه حل مشـکلات اقتصادی به همه دنیا نشان دهیم. الگو را بر سـر دست بگیریم تا ملت ها بتوانند ببینند که یک ملت در سایه اسلام و با تعالیم اسلام چگونه می تواند پیشرفت کند.(۳)

۱- متن سند چشم انداز ۱۴۰۴: http://www.iri۱۴۰۴.ir .

۲- ارسلان ثابت سعیدی، حقوق اساسی، ص۷۲.

۳- سخنرانی مقام معظم رهبری، نوروز ۱۳۹۰.

ایران افق چشم انداز ۱۴۰۴ از نظر اقتصادی با ویژگی‌های زیر تعریف شده است:

۱. برخوردار از سلامت، رفاه، امنیت غذایی، تامین اجتماعی، فرصت های برابر، توزیع مناسب درآمد، نهاد مستحکم خانواده، به دور از فقر، تبعیض و بهره مند از محیط زیست مطلوب؛

۲. دست یافته به جایگاه اول اقتصادی، علمی و فن آوری در سطح منطقه آسیای جنوب غربی (شامل آسیای میانه، قفقاز، خاورمیانه و کشورهای همسایه) با تأکید بر جنبش نرم افزاری و تولید علم، رشد پرشتاب و مستمر اقتصادی، ارتقای نسبی سطح درآمد سرانه و رسیدن به اشتغال کامل.(۱)

یکی از مهم ترین اقداماتی که در تحقق اهداف اقتصادی سند چشم انداز و دست یابی سریع‌تر ایران به جایگاه اقتصادی پیش‌بینی شده، طرحی جامع با نام «طرح تحول اقتصادی» است. در این طرح بنیادین، برای اصلاح ساختار اقتصادی کشور، هفت برنامه در حوزه‌های نظام مالیاتی، نظام گمرکی، نظام بانکی، چارچوب ارزش‌گذاری پول ملی، بهره‌وری، نظام توزیع کالا و خدمات و توزیع یارانه‌ها تنظیم شده است.(۲)

مهم ترین برنامه در میان برنامه‌های هفت‌گانه طرح تحول اقتصادی، هدف مند کردن یارانه‌هاست که از الزامات تحقق اقتصاد «رشدیافته» و «عدالت محور» به شمار می‌رود.

به دلیل اهمیت و نقش طرح هدف مندسازی یارانه ها در دست یابی به اهداف اقتصادی سند چشم انداز و ایجاد جامعه اسلامی الگو و نمونه، به توضیح این طرح می‌پردازیم.

۱- متن سند چشم انداز ۱۴۰۴.

۲- کتابچه آشنایی مقدماتی با طرح هدف مندسازی یارانه‌ها، کارگروه تحولات اقتصادی، در: http://www.tahavoleeghtesadi.ir .

در حال حاضر طرح‌های اقتصادی بنیادینی همچون طرح عظیم هدف مندسازی یارانه ها و قانون مالیات بر ارزش افزوده در حال اجراست، ولی تحقق هرچه سریع‌تر اهداف سند چشم‌انداز، نیازمند جهاد اقتصادی ملت است. تلاش مضاعف و مستمر مردم همراه با خستگی ناپذیری و باوری ایثارگرانه در مسیر پیشرفت و اعتلای اقتصادی ایران اسلامی نیز یکی از الزامات آن است.

هدف مندسازی یارانه‌ها، گامی بزرگ در ایجاد جامعه اسلامی الگو

با اجرای طرح هدف مندسازی یارانه ها در سال ۱۳۸۹ که مهم ترین برنامه طرح تحول اقتصادی به شمار می رفت، صفحه‌ای برجسته در تقویم اقتصادی ایران ورق خورد. در این سال، اقتصاد ایران از بزرگ ترین مانع پیشرفت اقتصادی خود؛ یعنی بیماری یارانه های باز و غیرهدف مند عبور کرد و آرزوی دیرین جامعه اقتصادی ایران برای رهایی از یارانه های باز تحقق یافت.(۱)

بر اساس این طرح، دولت، یارانه ها را با دقت بیشتری میان همه مردم تقسیم کرد. به صورت هم زمان با آغاز پرداخت نقدی یارانه‌ها، دولت رفته رفته کوشید قیمت برخی کالاهای مصرفی را که پیش از آن به دلیل تعلق گرفتن یارانه‌ها به آنها با قیمت پایین‌تری در بازار عرضه می‌شد، واقعی کند. گفتنی است حذف یارانه‌های غیر نقدی از کالاهای مصرفی به صورت تدریجی و در فرآیند یک دوره پنج ساله انجام می‌شود.

در کنار پرداخت نقدی یارانه‌ها به مصرف کنندگان، دولت برای جبران زیان های احتمالی موجود در بخش صنعت کشور، بخشی از پول قرار گرفته در اختیار سازمان هدف مندسازی یارانه ها را با نظارت مجلس و دیگر دستگاه های نظارتی به صورت نقدی به تولیدکنندگان پرداخت

۱- بابک اسماعیلی، «۸۹ صفحه‌ای برجسته در تقویم اقتصادی ایران»، روزنامه جام جم، ۲۲/۱۲/۱۳۸۹.

می کند. این کار تا اندا زه ای از افزایش قیمت کالاها و خدمات و کاهش فروش آنها جلوگیری می کند.

بـا اجرای طرح هـدف منـدسازی یارانه‌ها، بسیاری از کاستی های پرداخت یارانه های دولتی به شیوه‌ای که در کشور ما رایج بود، اصلاح می شود که از جمله این کاستی ها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱. افزایش چشم گیر فاصله قیمت های یارانه ای و قیمت های واقعی و در نتیجه، فشار بیشتر بر منابع عمومی بودجه دولت برای تأمین یارانه ها؛

۲. رشد جمعیت و افزایش تقاضا برای خدمات عمومی و زیربنایی در کنار محدودیت منابع؛

۳. هـدف منـد نبودن یارانه ها و بهره منـدی بیشتر گروه های پردرآمد از یارانه ها به ویژه یارانه برخی حامل های انرژی (مانند بنزین، گاز، برق و...)؛

۴. بر هم خوردن الگوی مصرف خانوارها و آثار زیان بار زیست محیطی مصرف زیاد حامل های انرژی؛

۵. ظهـور فن آوری هـای هدردهنـده منـابع کم یـاب (انرژی، آب و...) و غیر رقـابتی شـدن محصولات تولیـدی در بازارهـای جهانی؛

۶. گسترش نظام اداری و تشکیلات دولت و ورود دولت به فعالیت های تصدی گری؛

۷. فراهم شدن زمینه فسادهای اقتصادی به ویژه قاچاق کالاهای یارانه ای.

به دلیل گذشت زمان و گسترش ابعاد مسئله، چنین اصـلاحی بسیار پیچیده و تصمیم گیری درباره آن برای دولت مردان بسیار مشکل شده بود.(۱) چنـانچه رونـد اجرای این طرح بزرگ اقتصادی با موفقیت هرچه بیشتر ادامه یابـد، گامی بزرگ در مسیر ایجاد جامعه اسلامی الگو و نمونه خواهد بود.

۱- کتابچه آشنایی مقدماتی با طرح هدف مندسازی یارانه‌ها.

مقـام معظم رهبری، طرح هـدف منـدسازی یارانه‌ها را نمونه‌ای از همت و کار مضاعف می دانـد که زمینه‌ساز جهاد اقتصادی، عدالت اجتماعی و در نهایت، جامعه نمونه اسلامی است. ایشان در این باره چنین فرموده است:

زمینه دیگری که در آن، همت مضـاعف را انسـان مشاهـده می کنـد و به دنبال خود، دریایی از کار به وجود می آیـد، مسـئله عرصه های اقتصادی است که یک نمونه آن، گام بلنـد هدف مند کردن یارانه هاست. خوب است ملت عزیز ما بدانند که همه صـاحب نظران اقتصـادی ـ چه آن کسـانی که از لحـاظ دیـدگاه هـای اقتصـادی بـا دولت فعلی موافقنـد و چه آن کسـانی که دیـدگاه های اقتصادی آنها، مخالف با نظرات دولت فعلی است ـ متفقنـد که هـدف مند کردن یارانه ها یک کار بسـیار لازم، بسیار اساسی و بسیار مفید است. این، جزو آرزوهایی بود که سال های گذشته از دولت ها مطالبه می شد. ورود در این میدان، کـار دشوار و سـختی است؛ زمینه ها هم آماده نبود. بحمـدالله اکنون این کار شـروع شـده است. همکاری ملت و دولت در این زمینه هم انصافاً عالی بود. حرکت مردم در جهت هـدف منـد کردن یارانه ها، حرکت عالی ای بود. آثار این کار در آینـده به تدریـج آشـکار می شود؛ اگرچه تا امروز هم بعضـی از آثار مثبت آن آشـکار شده است. اهداف مهم این کار، در درجه اول، توزیع عادلانـه یـارانه هـاست. دسـتگاه مـدیریت کشور یارانه هایی را بین مردم تقسـیم می‌کنـد. با شـکل قبلی، این یارانه ها به کسانی که بیشتر پول داشـتند، بیشتر مصـرف می کردند، بیشتر می رسید، اما به کسانی که کمتر پول داشتند، کمتر مصرف می کردنـد، این یـارانه هـا کمتر می رسـید. بـا هـدف منـد کردن یـارانه هـا، توزیع عادلانه انجام می گیرد؛ یعنی به همه، به نسـبت واحدی می رسد. این، یک گام بلند در جهت ایجاد عدالت اجتماعی است.(۱)

۱- سخنرانی مقام معظم رهبری، نوروز ۱۳۹۰.

ب) تداوم رویارویی هوشمندانه و مقتدرانه با تحریم های اقتصادی

ب) تداوم رویارویی هوشمندانه و مقتدرانه با تحریم های اقتصادی

با پیروزی انقلاب اسلامی ایران، ایالات متحده امریکا با هدف مهار انقلاب اسلامی و وادار کردن نظام جمهوری اسلامی برای دست برداشتن از مواضع و اصول انقلابی خود و هم سویی با نظام جهانی سازگار با منافع دولت امریکا به اقدامات گوناگونی برای انزوای سیاسی و اقتصادی ایران در سطح بین المللی و منطقه ای دست زد. از جمله این اقدامات که امریکا از سال‌های نخستین شکل گیری نظام جمهوری اسلامی بدان توسل جست و با گذشت ۳۲ سال از عمر نظام جمهوری اسلامی همچنان در رأس برنامه‌های راهبردی خویش قرار داده، تحریم های گوناگون در زمینه های اقتصادی، علمی، سیاسی و فروش سلاح و مهمات است.

نخستین تحریم امریکا علیه ایران در ۱۷ آبان ۱۳۵۸ اعمال شد؛ یعنی چهار روز پس از تسخیر سفارت امریکا به وسیله دانشجویان انقلابی ایران که به گروگان گیری دیپلمات ها و اتباع ایالات متحده امریکا انجامید. از آن تاریخ، ایران با تحریم های گوناگونی از سوی امریکا روبه رو شده و این تحریم‌ها در زمان های گوناگونی علیه ایران تشدید گشته است. از جمله این مقاطع زمانی، سال ۱۳۶۲ است که وزارت خارجه امریکا اعلام کرد ایران را به فهرست کشورهای حامی تروریسم بین المللی افزوده و در نتیجه، کنترل های شدید و سخت گیرانه‌تری درباره صادرات به ایران وضع کرده است.

محدودیت صادرات تجهیزات نظامی با استفاده دوگانه به ایران، ممنوع بودن همه واردات از ایران به جز نشریات و مطالب برای نشر خبر و نیز محصولات تصفیه شده نفتی از کشورهای ثالث که از مواد خام نفتی ایرانی تهیه شده باشند، ممنوع بودن هرگونه معامله برای توسعه نفتی ایران، ممنوع بودن هرگونه تجارت (صادرات و واردات از جمله واردات نفت خام و

محصولات تصـفیه شده از مواد خام نفتی ایران و نیز سـرمایه گذاری تجاری (فاینانس) در ایران) و سرمایه گذاری متقابل میان ایران و امریکـا، تعییـن مجـازات برای شــرکت هـای غیر امریکـایی کـه در بخش انرژی ایران بیش از ۲۰ میلیون دلاـر در سال سرمـایه گـذاری کننـد و تحریم هـای بیشتری برای کشورهـای ثـالث که به ایران صـادرات دارنـد، برخی تحریم‌هایی است که امریکا بر ایران اعمال کرده است.(۱)

در سال ۱۳۸۵ نیز تحریم، شدید شد. پس از اعلام «اتهام» امریکا مبنی بر اینکه

،

و

ایران، حامی مالی نهادهای تروریستی هستند،

، خدمات رسانی به این بانک های ایرانی را متوقف کرد. در این سال، نهادهای زیر از سوی وزارت خزانه داری امریکا تحریم شدند:

۱.

و نهادهای وابسته به

: (قرارگـاه سازنـدگی خـاتم الانبیـا، منطقه نظـامی پارچین، شـرکت «نفت شـرق ــ کیش»، قرارگاه سازنـدگی کربلا، شـرکت مهندسی سپاساد، قرب نوح، شرکت عمران ساحل، شرکت مهندسین مشاور ساحل، مؤسسه حرا، قرارگاه سازندگی قائم،

)؛

۲.

؛

۳. بانک‌ها شامل:

الف) صادرات (همه شعبه های خارج از کشور این بانک به همراه شعبه مرکزی آن)؛

ب) بانک ملی (همه شعبه های خارج از کشور این بانک به همراه شعبه مرکزی آن)؛

ج) بانک کارگشایی؛

۱- «روزشمار تحریم‌های امریکا علیه ایران»، ۱۰/۹/۱۳۸۷، در: http://www.aftabir.com .

د) بانک ملی ایران ZAO (

–

)؛

ه) بانک ملی با مسئولیت محدود (

–

)؛

و) بانک آریان (پروژه معاملاتی مشترک میان بانک های صادرات و ملی در

–

)؛

ز) بانک ملت (همه شعبه های خارج از کشور این بانک به همراه شعبه مرکزی آن)؛

ح) بانک MELLAT BANK SB CJSC (

–

)؛

ط) بانک

با مسئولیت محدود (

).(۱)

در سال ۱۳۸۶ (۲۰۰۷) بانک سپه نیز به فهرست سیاه تحریم های وزارت خزانه داری امریکا افزوده شد.(۲) در ادامه رویکرد تحریم و افزایش فشار بر ایران بر سر موضوع هسته ای، سال ۱۳۸۹، سال تشدید تحریم‌های کشورهای غربی به سرکردگی امریکا علیه ایران بود. در این سال، با وجود تلاش های ایران برای همکاری با جامعه بین المللی، امریکا پیش نویس دور چهارم تحریم های علیه ایران را به شورای امنیت سازمان ملل فرستاد و تحریم های جدیدی علیه ایران تصویب شد.

همچنین وزارت خزانه داری امریکـا در آذر ۱۳۸۹ اعلام کرد که شـرکت ها و بانک‌های نفت و گاز پارس، بیمه معلم، بانک مهر، بانک انصار، شرکت کشتی رانی لاینر ترانسپورت کیش و بنیاد تعاون سپاه را به فهرست سیاه تحریمی خود می افزاید.(۳)

در بهمن ۱۳۸۹ (اوایل سال ۲۰۱۱)، وزارت

۱- http://www.wikipedia.org.

۲- «تحریم های جدید امریکا و اروپا علیه ایران مناقشه برانگیز شد»، روزنامه دنیای اقتصاد، ۲۹/۳/۱۳۸۹.

۳- «تحریم های جدید امریکا علیه ایران: بیمه معلم، بانک های ...»، کد خبر: ۱/۱۰/۱۳۸۹،۱۵۰۰۸۵، در: http://www.asriran.com.

خزانه داری امریکا، تحریم های جدیدی را علیه بانک رفاه ایران تحمیل کرد.(۱)

با وجود تشدید سیاست‌های اقتصادی خصمانه امریکا علیه ایران در سال ۱۳۸۹، گزارش سازمان اطلاعات مرکزی امریکا از ۱۳ شاخص کلان اقتصادی ایران در سال ۲۰۱۰ (۱۳۸۹) نشان دهنده آن است که اقتصاد ایران در این سال، وضعیتی بالنده و رو به رشد داشته است. گزارش سازمان اطلاعات مرکزی امریکا، میزان تولید ناخالص داخلی ایران را بر اساس قدرت خرید در سال ۲۰۱۰، ۵/۸۶۳ میلیارد دلار اعلام کرد که این رقم نسبت به سال قبل از آن، ۴۵ میلیارد دلار افزایش داشته است. سرانه تولید ناخالص داخلی ایران نیز در سال ۲۰۱۰، حدود ۲۰۰ دلار افزایش داشته و از ۱۱ هزار دلار در سال ۲۰۰۹ به ۱۱۲۰۰ دلار در این سال رسیده است. همچنین ایران از نظر سرانه تولید ناخالص داخلی، رتبه ۱۰۰ جهان را به دست آورده است. رشد تولید ناخالص داخلی ایران در سال ۲۰۱۰ نسبت به سال قبل از آن، رشد قابل توجهی داشته و دو برابر شده است. در حالی که رشد اقتصادی ایران در سال ۲۰۰۹ فقط ۵/۱ درصد بوده، این رقم در سال ۲۰۱۰ به ۳ درصد افزایش یافته است. این گزارش می افزاید که به عقیده تحلیلگران، بهبود بیشتر شاخص های کلان اقتصاد ایران در سال ۲۰۱۰ نشان دهنده بی اثر بودن تحریم ها بر اقتصاد ایران در سطحی کلان است.(۲)

روزشمار تحریم‌های ایالات متحده علیه ایران نشان می دهد که این تحریم‌ها در سال‌های اخیر، شدت بیشتری یافته است. در همین حال، دولت

۱- «خزانه داری امریکا تحریم های جدیدی علیه ایران تصویب کرد»، کدخبر: ۳۲۵۴۴،۲۹/۱۲/۱۳۸۹، در: http://www.parsine.com.

۲- «بهبود نه شاخص کلان اقتصاد ایران در شرایط تحریم»، روزنامه ایران، ۴/۱۱/۱۳۸۹.

امریکا در راستای سیاست های ضد ایرانی خود، کشورهای غربی را زیر فشار گذاشته است تا از سیاست های این کشور در تحریم ایران پیروی کنند.

تشدید سیاست‌های اقتصادی خصمانه امریکا و هم پیمانانش علیه ایران ایجاب می کند ملت ایران و مسئولان نظام برای ادامه رویارویی هوشمندانه و مقتدرانه با تحریم های اقتصادی دشمنان، در حوزه مسائل اقتصادی کشور، حرکتی جهادگونه داشته باشند.

ج) تحقق اهداف سیاست خارجی جمهوری اسلامی

ج) تحقق اهداف سیاست خارجی جمهوری اسلامی

مکتب اسلام همواره، مردم (الناس) یعنی انسان ها را مخاطب قرار می دهد و پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در راه انجام دادن همین رسالت جهانی، گام‌های بلندی برداشت. نظام جمهوری اسلامی ایران نیز برای خود رسالتی الهی و جهانی قایل است. در اصل ۱۵۴ قانون اساسی ایران آمده است:

جمهوری اسلامی ایران، سعادت انسان در کل جامعه بشری را آرمان خود می‌داند و استقلال و آزادی و حکومت حق و عدل را حق همه مردم جهان می‌شناسد.(۱)

در راستای این رسالت جهانی، جمهوری اسلامی، اهداف وسیع سیاسی، ایدئولوژیکی و اقتصادی جهانی برای خود ترسیم کرده است. تلاش برای تشکیل امت واحد جهانی، حمایت از مستضعفان در برابر مستکبران، حفاظت از استقلال و حاکمیت ملی در عرصه بین المللی، دفاع از حقوق مسلمانان و دعوت ملت‌های غیر مسلمان به اسلام، هدف هایی است که جمهوری اسلامی در عرصه سیاست خارجی درصدد تحقق آنها است.(۲)

۱- سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران؛ اصول و مسائل، ص۳۳.

۲- سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران؛ اصول و مسائل، صص ۳۰ و ۳۱.

در نظام بین‌الملل، اثرپذیری نظام‌های اقتصادی، سیاسی و فرهنگی کشورهای جهان از سیاست‌های قدرت‌های بزرگ اقتصادی و بهره گیری قدرت‌های اقتصادی از تکنیک‌های گوناگون برای اثرگذاری بر کشورها در جهت تأمین اهداف و منافع خود، قاعده حاکم است.(۱) به همین دلیل، توانایی و قدرت اقتصادی هر کشوری، مهم ترین عامل و اهرم برای پیشبرد اهداف سیاست خارجی به شمار می‌رود.

بی تردید، در این فضای بین‌المللی، جمهوری اسلامی نیز برای پیشبرد اهداف متعالی سیاست خارجی خود باید قدرت اقتصادی بالایی داشته باشد؛ قدرتی که جز با حرکت جهشی و جهادگونه مردم در مسیر اقتصاد به دست نمی‌آید.

۴. الزامات جهاد اقتصادی

اشاره

۴. الزامات جهاد اقتصادی

زیر فصل ها

الف) روحیه جهادی

ب) تحکیم معنویت

ج) حفظ و تقویت اتحاد و انسجام ملی

د) پرهیز از مسائل حاشیه‌ای

الف) روحیه جهادی

الف) روحیه جهادی

روحیه جهادی این است که افراد در جامعه با انگیزه‌ای درونی در راه هدف ها و ارزش های متعالی اسلام با تمام توان، جدّیت، خستگی‌ناپذیری و ایثارگری در مقابل دشمن مقاومت کنند. روحیه جهادی در رهنمودهای حضرت امام خمینی رحمه الله با ویژگی‌هایی چون اخلاص در کارها برای خدا، تلاش پیوسته، داشتن روحیه گذشت، ایثار و فداکاری، داشتن روحیه شور و نشاط اسلامی در کارها، داشتن روحیه اخوت اسلامی، اشتیاق خدمت به اسلام و مسلمانان به ویژه محرومان جامعه و انجام بیشترین خدمات با کمترین امکانات توصیف می‌شود.(۲)

مقام معظم رهبری، روحیه جهادی را روحیه سازش ناپذیری با دشمن ترسیم می کند و می فرماید:

۱- عبدالعلی قوام، اصول سیاست خارجی و سیاست بین الملل، ص۹۴.

۲- «فرهنگ جهادی در اندیشه امام خمینی=»، در: www.esteghamat.ir.

کسانی که اهل باطل و سازشند، اصلاً به کار جهادی احتیاج ندارند. بروند سازش کنند و مشکلاتشان را اگر حل شد، حل کنند. کسانی که اهل حقند، این طور نیستند. بدون کار جهادی، کار سیاسی و تحرک هیچ فایده ای ندارد.(۱)

همچنین رهبر انقلاب، معنای حقیقی زندگی انسان را در بهره مندی از روحیه جهادی و زندگی جهادی در راه هدف‌ها و ارزش‌ها می‌داند و می فرماید:

جهاد یعنی مجاهدت کردن و تلاش کردن زندگی، یعنی اینکه ما این هدف ها را ترسیم کنیم و ارزش هایی را که برای ما عزیز و محترم است، مشخص کنیم و بعد با همه قوا بکوشیم. اصلاً زندگی جز این معنی ندارد و الا اگر انسان از ارزش‌هایی که آن ارزش‌ها هر چه می خواهد باشد، خالی باشد، به یک جماد تبدیل خواهد شد. در این نوع زندگی، هر چه می گذرد؛ انسان احساس می کند که عمرش تلف نشده است؛ چون برای یک هدف عالی زحمت کشیده است. در پایان راه هم وقتی به پشت سر خود نگاه می کند، می بیند فرسنگ ها به هدف نزدیک شده است. لذا حسرت ندارد و احساس لذت می کند. این زندگی واقعی است؛ زندگی برای آرمان ها و هدف های والا.(۲)

پس از نام گذاری سال ۱۳۹۰ به سال جهاد اقتصادی، مقام معظم رهبری، بهره مندی ملت و مسئولان از روحیه جهادی را یکی از الزامات تحقق این جهاد می داند و می فرماید:

اگر ما بخواهیم این حرکت عظیم اقتصادی در کشور در سال ۹۰ انجام بگیرد، یک الزاماتی هم دارد. این الزامات را هم من فهرست وار عرض بکنم. اولاً ـ روحیه جهادی لازم است. ملت ما از اول انقلاب تا امروز در هر جایی که با روحیه جهادی وارد میدان شده، پیش رفته. این را ما

۱- «جهاد و روحیه جهادی در کلام رهبر معظم انقلاب»، در: www.kanoonejahadadgaran.ir.

۲- «جهاد و روحیه جهادی در کلام رهبر معظم انقلاب»، در: www.kanoonejahadadgaran.ir.

در دفاع مقدس دیدیم، در جهاد سازندگی دیدیم، در حرکت علمی داریم مشاهده می کنیم. اگر ما در بخش های گوناگون، روحیه جهادی داشته باشیم؛ یعنی کار را برای خدا، با جدیت و به صورت خستگی ناپذیر انجام دهیم _ نه فقط به عنوان اسقاط تکلیف _ بلاشک، این حرکت پیش خواهد رفت.(۱)

ب) تحکیم معنویت

ب) تحکیم معنویت

معنویت یعنی ایمان به غیب و نوعی ارتباط و انس با خدای م_ت_عال و اولیای او که در پیامبران و پیروان آنها متجلی است. ان_بیا که سردمداران معنویت در میان بشر بودند، ایمان به خدا و روز واپسین را سرلوحه دعوتشان قرار دادند:

وَمَاذَا عَلَيهِمْ لَوْ آمَنُوا بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ وَأَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقَهُمُ اللَّهُ وَكَانَ اللَّهُ بِهِمْ عَلِيمًا. (نساء: ۳۹)

چ_ه چ_ی_ز ب_ه ضرر آنها بود، اگر به خدا و روز واپسین ایمان می آوردند و از آنچه خدا روزی شان کرده بود، انفاق می کردند؟ و خدا به آنها داناست.

به عبارتی، مرز معنویت و بی دینی، ایمان به خدای یگانه و بی ایمانی است. شاید تحت تأثیر گرایش‌های سکولاریستی، تلاش‌هایی صورت می گیرد تا معنویت بدون اعتقاد ب_ه خ_دای م_ت_ع_ال مطرح و ترویج ش_ود، ولی بی شک، معنویت ب_دون اع_تقاد به خدای م_ت_ع_ال و روز قیامت، پوسته‌ای بیش نیست و پشتوانه علمی و عملی قابل اعتنایی ندارد.

ایمان به خدای یگانه و توجه به عالم آخرت، آثار گران بهایی دارد که معنویت را در فرد پدید می آورد. مؤمنان با استفاده از معنویت، پی گیری اهداف الهی، صبر و استقامت و زهد و دل نبستن به دنیا، به انسان‌های وارسته ای تبدیل می‌شوند که در همه عرصه‌های زندگی بانشاط و فعالند.

۱- سخنرانی مقام معظم رهبری، نوروز ۱۳۹۰.

م_ردان و زنـان باایمان در عرصه‌های متناسب با توانایی های خویش در راه خـدا به مجاهـده می پردازنـد و هـدفی جز رضای الهی ندارنـد. برای انسـان‌هـای مؤمن، م_ی_دان جنـگ، خ_ان_واده و جامعه با جهاد فرهنگی، جهاد اقتصادی و صـحنه ایثار مال یا جان تفاوتی ندارد.

اخلاق و معنویت با استفاده از روح ایمان در افراد باایمان تجلی ویژه ای می یابد و آثار خ_ود را در زندگی فردی و اجتماعی نشـان می‌دهـد. انسان مؤمن با توجه به راستی و درستی وعـده‌های الهی، روحیه جهادی بالایی دارنـد که در میـدان‌های جنگ نمود ویژه ای پیـدا م_ی‌کنـد. قرآن مجید، در میدان پیکار، نیروی هر مؤمن را برابر با ده کافر می داند و «احدی الحسـنیین» را نتیجه جهاد در راه خـدا معرفی می کنـد. بنابراین، نه تنها در میـدان جهاد نظامی، بلکه در همه میـدان‌های جهاد زندگی، انسان های باایمان روحیه تلاش م_ضاعفی خواهند داشت.(۱)

یکی دیگر از دلایـل تحکیم معنـویت، اهمیت خودسـازی و اصـلاح نفس برای پرداختن به جهـاد است. اسـلام، نقطه آغـاز هر جهـادی را جهـاد بـا نفس و شـیطان درون می دانـد. چنانچه جهادگری در میـدان جهاد با نفس پیروز گردد، پیروزی در دیگر میدان‌های جهاد برای وی آسان خواهد بود. مقام معظم رهبری در این باره می‌فرماید:

در اسـلام، نقطه اصـلی و محوری برای اصـلاح عالم، اصلاح نفس انسانی است. همه چیز از این جا شروع می‌شود. قرآن به آن نسـلی که می‌خواست با دست قدرتمنـد خود تاریـخ را ورق بزنـد، فرمود: خودتان را مراقبت کنید. به خودتان بپردازید و نفس خودتان را اصلاح و تزکیه کنید: «قد افلح من زکیها.» اگر جامعه اسلامی صدر اول اسلام از تزکیه انسان ها شروع نشده

۱- محمدناصر سقای بی ریا، «نقش معنویت در زندگی و میدان رزم»، مجله جهاد در اسلام، تابستان ۱۳۸۷، ش ۱۶، ص ۷۷.

بود و در آن به اندازه لازم، آدم‌های مصفا و خالص و بی‌غش وجود نداشتند، اسلام پا نمی گرفت، گسترش پیدا نمی کرد، بر مذاهب مشرکانه عالم پیروز نمی‌شد و تاریخ در خط اسلام به حرکت نمی‌افتاد. اگر انسان های مزّکا و مصفا نباشند، جهاد نیست.(۱)

رهبر معظم انقلاب نیز پس از نام گذاری سال ۱۳۹۰ به «سال جهاد اقتصادی»، یکی از لوازم تحقق این جهاد را استحکام معنویت و روح ایمان در جامعه دانست و فرمود:

دوم]از الزامات جهاد اقتصادی[، استحکام معنویت و روح ایمان و تدین در جامعه است. عزیزان من! این را همه بدانند؛ تدین جامعه، تدین جوانان ما، در امور دنیایی هم به ملت و به جامعه کمک می کند.

خیال نکنند که متدین شدن جوانان، اثرش فقط در روزهای اعتکاف در مساجد یا در شب های جمعه در دعای کمیل است. اگر یک ملت جوانانش متدین باشند، از هرزگی دور خواهند شد؛ از اعتیاد دور خواهند شد؛ از چیزهایی که جوان را زمین گیر می کند، دور خواهند شد؛ استعداد آنها به کار می افتد، کار می‌کنند، تلاش می کنند. در زمینه علم، در زمینه فعالیت های اجتماعی، در زمینه فعالیت های سیاسی، کشور پیشرفت می‌کند. در اقتصاد هم همین جور است. روحیه معنویت و تدین نقش بسیار مهمی دارد.(۲)

ج) حفظ و تقویت اتحاد و انسجام ملی

ج) حفظ و تقویت اتحاد و انسجام ملی

وحدت ملی، پایه، مبنا و اساس حفظ امنیت، ثبات سیاسی و پیشرفت جوامع است و در صورت هرگونه اختلال و تزلزل در آن، تمامی سیاست‌های اقتصادی و اجتماعی، متوقف می شود یا تغییر خواهد کرد. اتحاد و انسجام ملی، پیشرفت را امکان‌پذیر می‌سازد.

۱- «جهاد و روحیه جهادی در کلام رهبر معظم انقلاب»، در: www.kanoonejahadadgaran.ir.

۲- سخنرانی مقام معظم رهبری، نوروز ۱۳۹۰.

در ایران امروز، بنا به دلایل تاریخی، فرهنگی و سیاسی و برخلاف بسیاری از جوامع دیگر، وحدت ملی یک سرمایه اجتماعی از پیش محقق و ملموس است. به عبارت دیگر، در کشور ما بنا بر مناسبات فرهنگی، تاریخی، مذهبی و هم نشینی طولانی اقوام و مذاهب، میان مردم ایران هم زیستی و سازگاری برقرار بوده و در نتیجه، کمتر تنش و بحرانی به وجود آمده است.(۱)

حفظ وحدت و انسجام ملی در شرایط خاص تاریخی همچون مقاطعی که ملت در حال جهاد است، اهمیتی دو چندان می‌یابد. در این مقاطع، حفظ وحدت میان مردم با یکدیگر و با قدرت سیاسی حاکم بسیار ضروری است.

در شرایط کنونی که نظام جمهوری اسلامی ایران به جهاد با دشمنان ایران اسلامی در جبهه‌های گوناگون مشغول است، تلاش برای ایجاد تفرقه در ملت ایران، یکی از ترفندهای اصلی دشمن در جبهه‌های گوناگون جهادی است.

رهبر معظم انقلاب همواره با تشریح فعالیت‌های دشمنان برای ایجاد تفرقه و از میان بردن وحدت و انسجام ملت ایران، مردم و مسئولان نظام را به حفظ و تقویت وحدت ملی سفارش می کند. ایشان در این زمینه می فرماید:

دشمنان ملت ایران درصدد آنند که دشمنی خود را از دو راه با ملت ایران به تحقق برسانند (آنچه که امروز در دنیا محسوس است این است). یکی، ایجاد تفرقه در میان صفوف ملت؛ از بین بردن یک پارچگی ملت ایران و از دست ملت ایران، این نیروی عظیم وحدت را ربودن و آنها را به اختلافات داخلی سرگرم کردن.

و دومی، ایجاد مشکلات اقتصادی و تلاش برای توقف ملت ایران در زمینه های گوناگون سازندگی کشور و رفاه عمومی خود. این دو، چیزی است که در نقشه های کوتاه مدت و میان مدت دشمنان ما به طور

۱- حسن روحانی، مجموعه مقالات همایش ملی «اتحاد ملی راهبردها و سیاست‌ها»، ص۶.

محسوس وجود دارد که اگر خود آنها هم بر زبان نیاورده بودنـد، قابل حدس بود، ولی دشـمنان ما خودشان هم به هر دو نکته اعتراف کردند... .

دشـمنان بـا تبلیغـات خود، بـا جنـگ روانی خود، با تلاش های موذیانه گوناگون خود سعی می کننـد بین صـفوف ملت ایران اختلاف بیندازند؛ به بهانه قومیت، به بهانه مذهب، به بهانه گرایش های صنفی، وحدت کلمه ملت را از بین ببرند... .

ملت ما باید هشـیار باشد. تلاش برای سازندگی کشور و عمده تر و مهم تر از آن، تلاش برای اتحاد کلمه و یک پارچگی ملی و اتحـاد امت اسـلامی ادامه یابـد. عاقلانه، هشـیارانه، خردمنـدانه و مـدبّرانه بایستی این اتحاد را حفظ کرد و روزبه روز تقویت کرد.(۱)

با نام گذاری سال ۱۳۹۰ به «سال جهاد اقتصادی»، حفظ وحدت و انسـجام ملی، یکی از مهم ترین استراتژی‌های دست یابی به پیروزی در جهاد و از اولویت‌های عملکرد ملت و مسـئولان نظام است. مقام معظم رهبری، حفظ اتحاد و انسـجام ملی در میان مردم، مردم و مسئولان و مسئولان با یکدیگر را از لوازم تحقق این حرکت بزرگ اقتصادی می داند و می فرماید:

یک شـرط دیگر]تحقق جهاد اقتصادی[، حفظ اتحاد و انسجام ملی است. این اتحادی که امروز در میان مردم و در بین مردم و مسـئولین وجود دارد، مردم به مسـئولین خودشان علاقه مندنـد، به آنها اعتماد دارنـد، به آنها کمک می کننـد، با آنها همراهی می‌کنند، بین خود مردم اتحاد و وحدت وجود دارد، بایستی باقی بماند و روزبه روز تقویت شود.

یکی از نقشه هـای بزرگ دشـمنان ملت ایران، ایجـاد تفرقه و شـکاف در داخـل بوده است به بهانه قومیت، به بهانه مـذهب، به بهانه گرایش های

۱– سخنرانی مقام معظم رهبری، نوروز ۱۳۸۶.

سیاسی، به بهانه جناح بندی ها، به بهانه های گوناگون. اتحاد را باید حفظ کرد.(۱)

د) پرهیز از مسائل حاشیه‌ای

د) پرهیز از مسائل حاشیه‌ای

موفقیت در هر کاری نیازمند تمرکز بر اهداف و پرهیز از مسائل حاشیه‌ای است. اهمیت این امر در مورد برخی فعالیت‌ها مضاعف است. جهاد به تنهایی و مستقل از اینکه در چه عرصه‌ای به وقوع می‌پیوندد، از جمله فعالیت‌هایی است که موفقیت در آن، نیازمند پرهیز شدید از مسائل حاشیه‌ای و تمرکز کامل بر هدف است.

رهبر معظم انقلاب نیز پس از تعیین سیاست کلان نظام در سال ۱۳۹۰ بر محور جهاد اقتصادی، پرهیز از مسائل حاشیه‌ای را یکی از لوازم تحقق جهاد اقتصادی نام می برد و در این مورد می فرماید:

یک شرط دیگر]از الزامات جهاد اقتصادی[این است که کشور به مسائل حاشیه ای مبتلا نشود. ببینید، در بسیاری از اوقات، یک مسئله اصلی در کشور وجود دارد که همه باید همت کنند و به سراغ این مسئله اصلی بروند؛ باید مسئله کانونی کشور این باشد؛ اما ناگهان می بینیم از یک گوشه ای یک صدایی بلند می شود. یک مسئله حاشیه ای درست می کنند، ذهن ها متوجه آن می‌شود.

این مثل این می‌ماند که در یک مسافرت مهمی، کاروانی، قطاری دارد حرکت می کند. هدفش، رسیدن به یک نقطه خاص است. ناگهان ذهن ها را مشغول کنند به یک چیز حاشیه ای در بیابان، از راه باز بمانند. احیاناً امکان ادامه حرکت هم از آنها گرفته شود. مسائل حاشیه ای نباید به میان بیاید. مردم ما خوش بختانه قدرت تحلیل دارند، هوشمندند، هشیارند؛ می توانند مسائل فرعی و حاشیه ای، را از مسائل

۱- سخنرانی مقام معظم رهبری، نوروز ۱۳۹۰.

اصلی جدا کنند. توجه شود مسائل حاشیه ای کانون توجه افکار عمومی قرار نگیرد.(۱)

۵. ارتقای بهره‌وری، محور اجرای جهاد اقتصادی

اشاره

۵. ارتقای بهره‌وری، محور اجرای جهاد اقتصادی

اجرایی کردن سیاست راهبردی جهاد اقتصادی، مستلزم آگاهی و توجه نسبت به جزئیات این حرکت عظیم اقتصادی است. مقام معظم رهبری در تشریح جزئیات جهاد اقتصادی، شاخص پیشرفت اقتصادی کشور را رشد پرشتاب کشور به میزان تعیین شده در برنامه پنجم؛ یعنی حداقل رشد هشت درصدی اعلام کرد و در این رشد، بیشترین سهم را مربوط به بهره وری یعنی استفاده بهتر و صحیح‌تر از امکانات کشور دانست.

ایشان، کاهش نرخ بی کاری و افزایش اشتغال در کشور را از مسائل اساسی و مهم مورد توجه در جهاد اقتصادی معرفی کرده است. همچنین در این باره، افزایش سرمایه گذاری بخش خصوصی، کمک به بخش خصوصی جهت سرمایه گذاری در مسائل اقتصادی، ایجاد تعاونی ها و آماده سازی زیرساخت های حقوقی و قانونی ایجاد تعاونی ها، صرفه جویی در مواد اساسی و مشارکت مستقیم مردم در امر اقتصاد را مواردی مهم در اجرای جهاد اقتصادی می داند.

مجموع مسائل مطرح شده به وسیله رهبر معظم انقلاب در زمینه اشتغال، صرفه جویی و مشارکت مردم در امر اقتصاد، تأکید پیش از بیش بر افزایش بهره‌وری در اقتصاد کشور است. در ادامه به تشریح نقش و اهمیت بهره‌وری و عوامل مؤثر در بهبود آن می‌پردازیم.

الف) اهمیت بهره‌وری

الف) اهمیت بهره‌وری

کسب بیشترین نتیجه از کمترین تلاش‌ها و امکانات، نخستین تعریفی است که در معنای بهره‌وری به آن برمی خوریم. بهره‌وری یکی از مهم ترین موضوع هایی است

۱- سخنرانی مقام معظم رهبری، نوروز ۱۳۹۰.

که در سطح سازمان‌ها و کشورها، توجه ویژه‌ای را به خود جلب کرده است. مقدار و نرخ رشد بهره‌وری در هر کشور، بر سطح زندگی، تورم، بی کاری، وضعیت اقتصادی جامعه و رقابت پذیری در سطح جهانی تأثیر زیادی دارد.

بهره‌وری، آرمان‌های ملی و نیازهای فردی را به هم مرتبط می‌سازد و منافع سرشاری برای یک ملت به همراه خواهد آورد. شکوفایی اقتصاد یک کشور در گرو بهره‌وری و ترکیبی دقیق و بهینه از تمام منابع انسانی و مادی موجود در یک کشور است. به همین دلیل، تا زمانی که مفهوم بهره‌وری به درستی مشخص و درک نشود و شیوه‌های به کارگیری و بهبود آن شناسایی نگردد، بی گمان، به درستی نمی‌توان از آن بهره جست.(۱)

ب) تعریف بهره‌وری

ب) تعریف بهره‌وری

با وجود آنکه بهره‌وری امروزه کاربرد وسیعی یافته است، ولی همچنان استنباط روشنی از مفهوم آن و تعریف کاربردی پذیرفته‌شده‌ای که مورد توافق همگان باشد، وجود ندارد.

مرکز بهره‌وری ایران، بهره‌وری را یک فرهنگ و یک نگرش عقلانی به کار و زندگی می‌داند که هدف آن، هوشمندانه‌تر کردن فعالیت‌ها برای دست یابی به زندگی بهتر و فعال است.

آژانس بهره‌وری اروپا، بهره‌وری را درجه استفاده مناسب و مؤثر از هر یک از عوامل تولید معرفی می کند. این آژانس، بهره‌وری را یک دیدگاه فکری در بهبود بخشیدن به وضعیت موجود می‌داند.

سازمان بهره‌وری آسیایی نیز بهره‌وری را یک رابطه یا یک مقایسه ارزشی میان تعداد کالاها و خدمات تولید شده و تعداد منابع به کار رفته در تولید کالاها می‌داند که به صورت یک نسبت توضیح داده می‌شود.

۱- پیمان اکبری، «نقش و اهمیت بهره‌وری»، اطلاعات سیاسی و اقتصادی، آذر و دی ۱۳۸۹، ش ۲۷۹ و ۲۸۰، صص ۱۷۸ ــ ۱۹۵.

از مجموع تعاریف ارائه شده می‌توان چنین بیان کرد که نسبت میان ستانده حاصل به داده‌های به کار رفته به منظور تولید آن ستانده، سطح بهره وری آن داده را نشان می‌دهد. همچنین می‌توان هر تغییری را که وضعیت موجود را نسبت به قبل بهتر کند، یک اقدام بهره‌ور خواند.(۱)

ج) عوامل مؤثر در ارتقای بهره‌وری

اشاره

ج) عوامل مؤثر در ارتقای بهره‌وری

بر اساس تعاریف ارائه شده از بهره‌وری می‌توان گفت بهره‌وری تنها به معنای اجرای درست کارها نیست، بلکه مهم تر از آن، اجرای کارهای درست است. بنابراین، هدف از بهبود بهره‌وری، شناسایی عواملی است که باید برنامه ریزان بهره‌وری در نظر بگیرند؛ چون در صورت توجه به آنها در سطوح خرد و کلان، بهره‌وری به دست می آید.

عوامل اثرگذار بر بهبود بهره‌وری را به عوامل داخلی و خارجی تقسیم بندی می کنند.

یک _ عوامل داخلی

اشاره

یک _ عوامل داخلی

زیر فصل ها

اول _ عوامل سخت افزاری

دوم _ عوامل نرم افزاری

اول _ عوامل سخت افزاری

اول _ عوامل سخت افزاری

عوامل سخت افزاری، عواملی هستند که به آسانی و در کوتاه مدت تغییر نمی کنند. این عوامل شامل محصول کار، ماشین‌آلات و تجهیزات، تکنولوژی، مواد و انرژی است.

منظـور از عوامـل محصول آن است که محصول عرضه شـده تـا چه انـدازه نیازهـای سـتانده را تـأمین می‌کنـد. ارزش محصول می‌توانـد بـا طراحی بهتر و مشـخصات بهتر محصول افزایش یابـد. از آنجـا که گسترش تحقیق و توسـعه، بازاریـابی و فروش از عوامل کلیدی بهره‌وری هستند، تلاش مدیریت برای افزایش بهره‌وری باید آن باشد که محصول را در مکان درست و قیمت

۱- پیمـان اکبری، «نقش و اهمیت بهره‌وری»، اطلاعـات سیاسـی و اقتصـادی، آذر و دی ۱۳۸۹، ش ۲۷۹ و ۲۸۰، صص ۱۷۸ ــ ۱۹۵.

مناسب عرضه کند. اجرای این امر سبب افزایش عرضه محصول و تحقق اصل صرفه‌جویی خواهد شد.

درباره ماشین آلات و تجهیزات، رعایت نکاتی همچون تعمیرات خوب و به موقع، افزایش ظرفیت و کارآیی، انجام اقدامات اصلاحی و کاهش زمان تلف شده در تولید و در نهایت، استفاده مؤثر و مطلوب‌تر از ظرفیت ماشین آلات و تجهیزات می‌تواند نقش مهمی در افزایش بهره‌وری داشته باشد.

از دیگر عوامل اصلی افزایش بهره‌وری، نوآوری در زمینه فن آوری است. افزایش تولید کالا و خدمات و بهبود کیفیت، با به کارگرفتن جدیدترین فن آوری‌ها به ویژه در زمینه اطلاعات، قابل دسترسی است. در سه دهه گذشته، توسعه فن آوری اطلاعات، مهم ترین سهم را در افزایش بهره‌وری داشته است.

در استفاده از مواد و انرژی، هر نوع صرفه‌جویی مانند عرضه محصول مفید با مصرف انرژی کمتر در واحد محصول، استفاده از ضایعات، قراضه‌ها و کنترل آنها، بالاـ بردن کیفیت مواد اولیه با استفاده از فرآیندهای اولیه و آماده سازی مواد اولیه برای فرآیندهای اصلی تولید، بهبود بخشیدن مدیریت انبارداری و جلوگیری از نگه داری مازاد در انبار افزایش بهره‌وری را در پی دارد.

دوم ـ عوامل نرم افزاری

دوم ـ عوامل نرم افزاری

عوامل نرم افزاری، عواملی هستند که تقریباً به آسانی تغییر می یابند. این عوامل شامل افراد، سیستم‌ها، روش‌های کار و مدیریت است. تغییر در این عوامل، نسبت به عوامل سخت افزاری، هزینه کمتری ایجاد می کند.(۱)

افراد، سرچشمه اصلی بهبود بهره‌وری هستند؛ زیرا اگر تک تک انسان‌ها، فرهنگ استفاده از ابزار و آلات و مواد را نیاموزند، بهره‌دهی و بهره‌وری کار

۱- پیمان اکبری، «نقش و اهمیت بهره‌وری»، اطلاعات سیاسی و اقتصادی، آذر و دی ۱۳۸۹، ش ۲۷۹ و ۲۸۰، صص ۱۷۸ ـ ۱۹۵.

نیز بی‌معنی می شود. اگر فرد در یک رقابت جدّی و سازنده با هم نوع خود برای افزایش کیفیت تولید تلاش نکند، جایی برای رشد بهره‌وری وجود نخواهد داشت.(۱)

عامل اصلی رفتار تمام انسان‌ها، انگیزه است و باید از آن در افزایش بهره‌وری سود جست. نقش انگیزه‌های مادی و غیرمادی باید به خوبی بازشناخته شود. افراد موفق در افزایش بهره‌وری باید از پاداش مادی بهره‌مند گردند و در کنار این پاداش باید به عوامل انگیزش روانی و اجتماعی که موجب رضایت افراد می‌شود، توجه کرد. همچنین باید به زحمات آنان در بالاـ بردن بهره‌وری و دست یابی به اهداف برنامه‌ریزی شده ارج نهاد.

ایجاد زمینه‌های مشارکت افراد در هدف گذاری‌ها، توجه به رفتارهای انسانی، حذف برخوردها و تضادها و در کل، مدیریت بهینه منابع انسانی، از عوامل مهم افزایش بهره‌وری به شمار می رود.

باید گفت اگر مجموعه‌ای که افزایش بهره‌وری در آن مورد نظر است، از پیش‌بینی و جواب گویی به تغییرات، ناتوان باشد و توانایی‌ها و استعدادهای نیروی کار، تکنولوژی جدید و دیگر عوامل خارجی و محیطی را نادیده بگیرد، بهره‌وری کاهش می‌یابد و چنانچه معکوس، عمل شود، سبب افزایش بهره‌وری خواهد شد.

روش‌های مدیریت در استفاده مؤثر از همه منابع تحت کنترل خویش، از عوامل مؤثر در افزایش بهره‌وری است. در برخی کشورها، مدیریت، مسئول ۷۵ درصد دست یابی به بهره‌وری است. شیوه مدیریت و عملکرد مدیر در طراحی مجموعه تحت مدیریت خود، سیاست‌های به کارگیری نیروی انسانی، برنامه‌ریزی علمی و نظارت، هزینه‌های سرمایه‌ای، تکنیک‌های کنترل

۱- اسماعیل رضایی، «جامعه و بهره‌وری»، مجله تعاون، مرداد ۱۳۷۶، ش ۷۱، صص ۴۸_۵۱.

هزینه که همه در حیطه وظایف مدیریت قرار دارند، از عوامل مؤثر در افزایش بهره‌وری به شمار می روند.

دو ـ عوامل خارجی

اشاره

دو ـ عوامل خارجی

عوامل خارجی به عواملی گفته می‌شوند که از خارج بر مجموعه تحت کنترل اثر می گذارند. این عوامل شامل قوانین و مقررات ملی، سیاست‌های بین المللی، آیین‌نامه‌ها و قوانین اقتصادی، عوامل و روابط اقتصادی، سیاسی و اجتماعی هستند. با شناسایی عوامل مؤثر خارجی در بهره‌وری، مدیریت باید بکوشد آثار منفی این عوامل را به پایین ترین سطح برساند یا از فرصت‌های آن استفاده لازم را ببرد. این عوامل به سه دسته عوامل ساختاری، منابع طبیعی و عوامل زیربنایی تقسیم می‌شود که در ادامه هریک را توضیح می دهیم.

اول ـ عوامل ساختاری

اول ـ عوامل ساختاری

تغییرات ساختاری جامعه مستقل از مدیریت، در بلندمدت بر بهره‌وری اثرگذار است. از جمله مهم ترین عوامل ساختاری می‌توان به تغییرات اقتصادی، اجتماعی و جمعیتی اشاره کرد. مهم ترین تغییرات اقتصادی در الگوی اشتغال و ترکیب سرمایه و تکنولوژی، اتفاق می‌افتد.

تغییرات اجتماعی و جمعیتی نظیر کاهش نرخ مرگ و میر و افزایش زاد و ولد و جابه جایی جمعیت از منطقه‌ای به منطقه دیگر، از عوامل مؤثر بر بهره‌وری هستند. گسترش امکانات بهداشتی سبب افزایش طول عمر می‌شود و افزایش فشارهای اقتصادی، افراد مسن را نیز به کار وا می دارد و همه این واقعیت ها بر بهره‌وری اثر می گذارد.

دوم ـ منابع طبیعی

دوم ـ منابع طبیعی

انسان، باارزش‌ترین منبع طبیعی است و مسائلی همچون توجه به بهداشت، توجه و گذراندن اوقات فراغت، به دلیل کاستن از بیماری‌ها و جلوگیری از

غیبت از محل کار سبب صرفه‌جویی می‌شود و بر کیفیت نیروی انسانی می افزاید و بر افزایش بهره‌وری و تداوم آن مؤثر است.

زمین از دیگر منابع طبیعی باارزش است و به مدیریت صحیح، احیا و سیاست‌های ملی نیاز دارد. گسترش صنایع، افزایش جمعیت و استفاده بیش از اندازه از زمین، از عوامل تخریب زمین است. توجه به محدودیت‌های خاص استفاده از زمین سبب استفاده بهینه و افزایش بهره‌وری می شود.

مواد خام نیز از جمله عوامل مؤثر در افزایش بهره‌وری در صنایع است. دسترسی به مواد خام با کیفیت مستلزم سرمایه‌گذاری بیشتر، نیروی انسانی متخصص و در نتیجه، افزایش هزینه تولید است، ولی در بلندمدت، افزایش بهره‌وری را به همراه دارد.

سوم _ عوامل زیربنایی

سوم _ عوامل زیربنایی

سیاست‌ها، استراتژی‌ها و برنامه‌های دولت از طریق عملکرد و کارآیی دستگاه‌های دولتی، مقررات دولتی مانند سیاست‌های کنترل قیمت، مالیات، دست مزد و حقوق، حمل و نقل و ارتباطات، انرژی، اقدامات مالی و بانکی، تعرفه ها، مقررات و واردات و صادرات و کنترل ارزی بر بهره‌وری اثر می گذارد.(۱)

در پایان باید دانست که بهره‌وری، موضوعی نیست که با دستور مدیران و اجرای یک برنامه ویژه ساختگی تحقق شود یا ارتقا یابد. این موضوع با خواست و پشتیبانی همه مدیران اعم از مدیران رده بالا، میانی و جزء، مشارکت همه اقشار جامعه و همچنین ایجاد و گسترش همکاری و هم فکری میان بخش‌های گوناگون جامعه امکان پذیر است. اگر بهترین مدیران برنامه‌ها را تهیه کنند، ولی مشارکت و همکاری جدّی مردم در میان نباشد، بهره وری بی‌معنی خواهد بود.(۲)

۱- «نقش و اهمیت بهره‌وری»، صص ۱۷۸ _ ۱۹۵.

۲- سید مهدی میرحسینی زواره، «بهره‌وری: مفاهیم، راهبردها و روش‌های افزایش آن در سازمان»، مجله تعاون، خرداد ۱۳۷۶، ش ۶۹، صص ۵۴ _ ۵۷.

فصل پنجم: همراه با برنامه‌سازان

فصل پنجم: همراه با برنامه‌سازان

تردیـدی نیست که نخستین و مهم ترین عملکرد هر رسـانه، اطلاـع رسـانی است. مقوله «جهـاد اقتصـادی» فراتر از آن است که رسانه ملی، تنها به اطلاع رسانی در این زمینه بسـنده کنـد. رسانه ملی در زمینه تبیین جهاد اقتصادی و اطلاع رسانی درباره آن، با دو دسـته مخاطب روبه روست؛ یکی، نظام تصـمیم گیری، برنامه ریزی، سـیاست گـذاری و مدیریت کلان اقتصادی و دسـته دوم، اقشار گوناگون جامعه. رسانه ملی باید بتواند برای هر دو دسـته از مخاطبان خود برنامه هایی تدارک ببیند که هم محرّک باشند و هم برنامه ریزی ها، سیاست گذاری ها و تصمیم گیری ها را هدایت کنند و هم به فعالیت های اقتصادی شتاب بدهند.

پیش از هر چیزی، رسانه ملی بایـد بتواند درک صـحیح مفهومی از عنوان «جهاد اقتصادی» به همه مخاطبان خود ارائه کند.(۱) پس از آن، با تبیین اهمیت و ضرورت جهاد اقتصادی، جامعه را برای حرکت جهادی در حوزه اقتصاد آماده سازد.

فراهم کردن الزامـات جهـاد اقتصـادی از دیگر فعـالیت‌هایی است که رسانه ملی در زمینه تحقق شـعار جهاد اقتصادی بر عهـده دارد. برانگیختن روحیه

۱- «نقش رسانه ملی در تحقق جهاد اقتصادی»، ۲۳/۱/۱۳۹۰، در: http://www.soroushpress.ir .

جهادی مردم در حوزه مسائل اقتصادی، تحکیم معنویت و روح ایمان در قشرهای گوناگون جامعه، فعالیت برای حفظ اتحاد و انسجام ملی، تذکر به پرهیز از مسائل حاشیه‌ای و تمرکز بر مسئله جهاد اقتصادی از جمله این اقدامات است.

دادن اطلاعات به مردم در زمینه اقتصادی و توان مندسازی آنان برای مشارکت مستقیم در اقتصاد مستلزم آگاهی بخشی نسبت به جزئیات این حرکت عظیم اقتصادی است.

با توجه به سخنان رهبر معظم انقلاب درباره الزامات و محورهای اجرایی جهاد اقتصادی، به ویژه تأکید ایشان بر ارتقای بهره‌وری، موضوع های زیر برای تهیه برنامه‌های ویژه «جهاد اقتصادی» به برنامه‌سازان صدا و سیما پیشنهاد می شود:

۱. ارتقای سطح فرهنگ کار در جامعه با تأکید بر:

الف) آشنایی افراد جامعه با قوانین و مقررات مربوط به کار؛

ب) فرهنگ سخت کوشی و بهره مندی از وجدان کار؛

ج) بهره مندی از اخلاق کار گروهی؛

د) خلاقیت در کار؛

هـ) انضباط و مسئولیت پذیری در استفاده از ابزار و وسایل محیط کار؛

و) فرهنگ تلقی از کار به عنوان وظیفه اجتماعی و رشد شخصیت اجتماعی؛

ز) رقابت سالم در محیط کار؛

ح) اهتمام به بهداشت کار؛

ط) فرهنگ نظم و وقت شناسی در ورود و خروج از محل کار؛

ی) عملکرد بر اساس موازین قانونی و اخلاقی؛

۲. ارتقای سطح فرهنگ مصرف در جامعه با تأکید بر:

الف) بهره مندی از الگوی مصرف سالم و بهینه؛

ب) پرهیز از اسراف و تبذیر؛

ج) اعتقاد به فرهنگ قناعت، صرفه‌جویی و پس‌انداز؛

د) توجه به فرهنگ صرفه جویی در مصرف کالاها و امکانات عمومی و دولتی؛

هـ) اولویت بخشی به مصرف کالاهای ضروری و دوری از مصرف کاذب و تظاهری؛

و) فرهنگ مصرف بهینه انرژی (نفت، گاز و ...)؛

۳. ارتقای سطح فرهنگ مشارکت اقتصادی عمومی در جامعه با تأکید بر:

الف) مشارکت با دولت (خرید اوراق قرضه و ...)؛

ب) فرهنگ پس‌انداز؛

ج) توجه به امور تعاونی و هم یاری در فعالیت‌های اقتصادی؛

د) توجه به سطح کارآفرینی اقتصادی (کارگردانی اقتصادی) در میان مردم و اعتقاد به آن؛

هـ) استفاده بهینه از کالاهای عمومی و خدمات ضروری و عام‌المنفعه مانند آب، برق، تلفن، گاز، نفت و ... (انضباط اقتصادی)؛

و) مشارکت در امور اقتصادی بیشتر تولیدی و کمتر خدماتی؛

ز) فرهنگ اهتمام به پرداخت مالیات ها و عوارض قانونی (فرهنگ مالیاتی)؛

ح) فرهنگ سرمایه‌گذاری در امور عام‌المنفعه و جمعی؛

ط) احترام و توجه به هم یاری‌های سنتی و بومی در فرهنگ ایرانی.

۴. ارتقای سطح فرهنگ تولید و بهره‌وری در جامعه با تأکید بر:

الف) فرهنگ احیای منابع متروک و بی استفاده اعم از زمین، معدن و ...؛

ب) اعتقاد به تولید ثروت جهت رشد اقتصادی جامعه؛

ج) تعدیل سود شخصی در کنار نفع جمعی؛

د) پرهیز از رباخواری و اعتقاد به تعدیل بهره؛

ه‍) اعتقاد به مالکیت بر اساس قوانین اسلامی؛

و) اعتقاد به میانه‌روی در انباشت ثروت؛

ز) علاقه مندی به ابداع روش‌های جدید تولید؛

ح) فرهنگ تولید محصولات ضروری (ارجحیت تولید)؛

ط) فرهنگ افزایش کیفیت در کالاهای تولیدی و دوری از تقلب در تولید؛

ی) فرهنگ بسته بندی محصولات متناسب با ارزش‌ها، اخلاق جامعه و استانداردهای جهانی؛

ک) اهتمام به سیاست‌های تولیدی ملی و جهانی.

۵. ارتقای سطح فرهنگ اشتغال و فعالیت اقتصادی در میان مردم با تأکید بر:

الف) باور به معاش سالم و آبرومند؛

ب) پرهیز از مشاغل کاذب؛

ج) اهتمام به کارآفرینی حرفه‌ای؛

د) پرهیز از احتکار شغل (چندشغله بودن)؛

ه‍) اعتقاد به تخصص‌گرایی در مشاغل و جایگاه‌ها؛

و) اعتقاد به آزادی در انتخاب شغل؛

ز) تشویق به کار و تلاش اقتصادی؛

ح) سطح علاقه مندی و توجه به مشاغل موجه و تولیدی خصوصی و فارغ از دولت؛

ط) اشتغال زایی.

۶. ارتقای سطح فرهنگ توزیع کالاها و خدمات در جامعه با تأکید بر:

الف) مبارزه با احتکار (کالا، مسکن و ...)؛

ب) مبارزه با افزونه (رانت) خواری؛

ج) مبارزه با اخلاق واسطه‌گری؛

د) مبارزه با گران فروشی (اعتراض، شکایت و ...)؛

هـ) مشارکت در نظارت بر قیمت‌ها؛

و) اخلاق تبلیغات سالم و در حوزه نام‌گذاری کالاها و توزیع؛

ز) اخلاق مبادله و انصاف در معاملات.(۱)

۱- «فرهنگ اقتصادی»، ماهنامه مهندسی فرهنگی شورای عالی انقلاب فرهنگی، شهریور و مهر ۱۳۸۶، ش ۱۲، در: پایگاه اینترنتی مرکز تبیین و ترویج سند چشم انداز .http://www.iri۱۴۰۴.ir

کتاب نامه

کتاب نامه

الف) کتاب

 قرآن کریم.

 نهج البلاغه.

بنی‌لوحی، علی، مبانی دفاع از دیدگاه امام خمینی رحمه الله در دفاع مقدس، تهران، نشر دانش و اندیشه معاصر، ۱۳۷۸.

ثابت سعیدی، ارسلان، حقوق اساسی، تهران انتشارات دانشگاه پیام نور،۱۳۸۳.

رزاقی، ابراهیم، آشنایی با اقتصاد ایران، تهران، نی،۱۳۸۱.

رضایی، محمد، واژه‌های قرآن، نشر گامی به سوی قرآن، ۱۳۶۰.

روحانی، حسن، مجموعه مقالات همایش ملی «اتحاد ملی؛ راهبردها و سیاست‌ها»، تهران، مرکز تحقیقات استراتژیک مجمع تشخیص مصلحت نظام، ۱۳۸۶.

شیدائیان، حسین، عوامل معنوی و فرهنگی دفاع مقدس (رهبری امام خمینی رحمه الله)، تهران، مرکز تحقیقات اسلامی نمایندگی ولی فقیه در سپاه، ۱۳۸۰.

ص: ۸۸

صالحی نجف آبادی، نعمت الله، جهاد در اسلام، تهران، نی، ۱۳۸۲.

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران (مجموعه قوانین با آخرین اصلاحات)، تهران، ۱۳۸۵.

قوام، عبدالعلی، اصول سیاست خارجی و سیاست بین الملل، تهران، سمت، ۱۳۷۵.

محمدی، منوچهر، سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران؛ اصول و مسائل، تهران، دادگستر، ۱۳۷۷.

مطهری، مرتضی، جهاد، قم، صدرا، ۱۳۷۳.

________________، نظری به نظام اقتصادی اسلام، قم، صدرا، ۱۳۶۸.

مودودی، ابوالاعلی، فلسفه جهاد در اسلام، ترجمه: محمود خضری، قم، اسلامی، ۱۳۵۹.

نوریان، مجید، الگوی مصرف در اسلام و غرب، قم، مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما، ۱۳۸۳.

ب) مقاله

اسماعیلی، بابک، «۸۹ صفحه‌ای برجسته در تقویم اقتصادی ایران»، روزنامه جام جم، ۲۲/۱۲/۱۳۸۹.

اکبری، پیمان، «نقش و اهمیت بهره‌وری»، اطلاعات سیاسی و اقتصادی، آذر و دی ۱۳۸۹، شماره ۲۷۹ و ۲۸۰.

«

»، روزنامه ایران، ۴/۱۱/۱۳۸۹.

«تحریم های جدید امریکا و اروپا علیه ایران مناقشه برانگیز شد»، روزنامه دنیای اقتصاد، ۲۹/۳/۱۳۸۹.

رضایی، اسماعیل، «جامعه و بهره‌وری»، مجله تعاون، مرداد ۱۳۷۶، شماره۷۱.

رضاییان، زهرا، «در ساحل نهج البلاغه، ارزش‌ها و ضد ارزش‌ها در نهج البلاغه(۶)»، مجله گلبرگ، شهریور ۱۳۸۵، شماره ۷۸.

سقای بی‌ریا، محمدناصر، «نقش معنویت در زندگی‌و میدان رزم»، مجله جهاد در اسلام، تابستان ۱۳۸۷، شماره ۱۶.

عزتی، ابوالفضل، «مقایسه بین مفهوم شهادت در مسیحیت و اسلام»، مجله جهاد در اسلام، مهر و آبان ۱۳۷۱، شماره ۵۲.

«فرهنگ اقتصادی»، ماهنامه مهندسی فرهنگی شورای عالی انقلاب فرهنگی، شهریور و مهر ۱۳۸۶، شماره ۱۲.

میرحسینی زواره، سید مهدی، «بهره‌وری: مفاهیم، راهبردها و روش های افزایش آن در سازمان»، مجله تعاون، خرداد ۱۳۷۶، شماره ۶۹.

ج) پایان نامه

« تحریم های جدید آمریکا علیه ایران: بیمه معلم, بانک های ...» ۱۳۸۹/۱۰/۱

. http://www.asriran.com

«جهاد اقتصادی رمز دست یابی به اهداف چشم‌انداز بیست ساله»:

http://basironline.com

«جهاد سازندگی»،مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های سیاسی:

http://www.ir-psri.com.

«جهاد و روحیه جهادی در کلام رهبر معظم انقلاب»، کانون جهادگران جهاد سازندگی:

http://www.kanoonejahadgaran.ir .

«خزانه داری امریکا تحریم های جدیدی علیه ایران تصویب کرد»، ۲۹/۱۲/۱۳۸۹:

http://www.parsine.com

ص: ۹۰

«دستاورد های علمی و فن آوری ایران درسال ۱۳۸۹»:

http://www.eramnews.ir.

«دستاوردهای نظامی ایران»:

http://basiji.com

«روزشمار تحریم‌های امریکا علیه ایران»،۱۰/۹/۱۳۸۷: http://www.aftabir.com

«فرهنگ جهادی در اندیشه امام خمینی»:

http://www.esteghamat.ir.

«نقش رسانه ملی در تحقق جهاد اقتصادی»، ۲۳/۱/۱۳۹۰،

http://www.soroushpress.ir.

حایک، مریم، «بررسی‌جایگاه سازمان اوپک در مقطع نظم نوین جهانی»، پایان نامه کارشناسی ارشد علوم سیاسی، دانشگاه اصفهان، ۱۳۸۴.

خطبه‌های نمازجمعه تهران، ۱۵/۱۱/۱۳۸۹: http://www.leader.ir

ساینس ماتریکس: «سرعت دستاوردهای علمی در ایران ۱۱ برابر جهان»، ۵/۴/۱۳۸۹: http://asriran.com

سخنرانی رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار با جهادگران و کشاورزان، ۱۴/۱۰/۱۳۸۲:

http://www.isna.ir

کاوشی، حسین، «تأسیس نهادی انقلابی به نام جهاد سازندگی»، مرکز اسناد انقلاب اسلامی،

http://www.irdc.ir.

کتابچه آشنایی مقدماتی با طرح هدف مندسازی یارانه‌ها، کارگروه تحولات اقتصادی:

. http://www.tahavoleeghtesadi.ir

متن سند چشم انداز ۱۴۰۴، مرکز تبیین و ترویج سند چشم انداز:

http://www.iri۱۴۰۴.ir.

ملا محمدعلی، امیر، «مبانی فقهی عملیات استشهادی»:

http://esteshhadi.parsiblog.com

د (پایگاه اینترنتی)

۱. http://www.asriran.com.

۲. http://www.aftabir.com.

۳. http://www.basironline.come.

۴. http://basiji.co.cc.

۵. http://dari.irib.ir.

۶. http: // www. danaee.com.

۷. http://esteshhadi.parsiblog.com.

۸. http://www.es.mefa.ir.

۹. http://www.esteghamat.ir.

۱۰. http://www.eramnews.ir.

۱۱. http://genetics.persianblog.ir.

۱۲. http://www.hawzah.net.

۱۳. http://www.hitna.ir.

۱۴. http://www.kanoonejahadgaran.ir.

۱۵. http://www.tahavoleeghtesadi.ir.

۱۶. http://www.soroushpress.ir .

۱۷. http://www.leader.ir.

۱۸. http://www.irdc.ir.

۱۹. http://www.iri۱۴۰۴.ir.

۲۰. http://www.ir-psri.com.

۲۱. http://www.isna.ir.

۲۲. http://www.parsine.com.

۲۳. http: // www.wikipedia.org.

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ یَسْتَوِی الَّذِینَ یَعْلَمُونَ وَالَّذِینَ لَا یَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ .ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹